

KENT GÜNDEMİNE BAKIŞ

Kasım 2024

Barınma Krizini Üniversite Öğrencileri Üzerinden Okumak: Yükseköğretim Politika ve Uygulamalarının İstanbul'daki İzleri

İstanbul Planlama Ajansı

Yayın Yönetimi ve İdari Koordinasyon
İstanbul Planlama Ajansı

İçerik Sorumluları
Gamze Yaşar, Özge Tekçe Demirkol

Hazırlayan
Anıl Gencelli, Ezgi Kundakcı, Seren Özkaya

Katkı Sunanlarlar
Amine Berra Güngör, Çağla Akkaya, Prof. Dr. Murat Şeker, Özge Tekçe Demirkol, Özlem Koçak, Şafak Sönmez

Tasarım Konsepti ve Yayın Kimliği
Kader Şahin

Basım Yeri ve Tarihi
İstanbul, Kasım 2024

ISBN: 978-625-6762-46-6
İstanbul Büyükşehir Belediye iştiraki Kültür A.Ş. yayınıdır.

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ 1

GİRİŞ 3

BARINMA SORUNU VE YAŞAM KALİTESİ 4

RESMİ BELGELERDE BARINMA SORUNUNUN YERİ 5

- TBMM Soru Önergelerinde Yurtlar 5
- Sayıştay Başkanlığı Raporlarında Yurtlar 7

İSTANBUL'DA YÜKSEKÖĞRETİM VERİLERİ 10

- Yükseköğretim Burs ve Kredileri 13
- İstanbul'da Yer Alan KYK Yurtları 19
- Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Devlet Bütçesi İçerisinde Yurtların Yeri 19

YÜKSEKÖĞRETİM VE BARINMANIN İSTANBUL'DAKİ MEKÂN İZDÜŞÜMÜ 21

İSTANBUL'DA YÜKSEKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN BARINMA İHTİYAÇLARINA YÖNELİK MEKÂNSAL DEĞERLENDİRME 29

SONUÇ 36

YÖNETİCİ ÖZETİ

İstanbul'da üniversite öğrencilerinin barınma sorunları, artan nüfus ve yaşam maliyetleri ile son yıllarda kritik bir hale gelmiştir. "*Barınma Krizini Üniversite Öğrencileri Üzerinden Okumak: Yükseköğretim Politika ve Uygulamalarının İstanbul'daki İzleri*" başlıklı bu rapor, öğrencilerin karşılaştığı barınma maliyetleri, yurt kapasitesinin yetersizliği, ekonomik sorunlar ve devlet politikalarının etkilerini kapsamlı bir analizle ele almaktadır. Aynı zamanda rapor kapsamında, Türkiye'de ve İstanbul'da barınma krizinin öğrencilerin yaşam kalitesi üzerindeki etkisine, devlet belgelerinde barınma sorununa yönelik tartışmalara, İstanbul'daki öğrencilere, yurtlara, burs ve kredilere yönelik mevcut durum analizlerine, İstanbul'daki yükseköğrenim ve barınma alanlarının mekânsal izdüşümlerine ve barınma ihtiyaçlarına dair mekânsal değerlendirmelere yer verilmektedir. Öğrencilerin karşı karşıya kaldığı barınma krizinden doğan sorunların toplumsal eşitsizlikler yarattığı ve öğrencilerin eğitim, sosyal yaşam, yaşam kalitesi ve psikolojik sağlığı üzerinde olumsuz etkilere sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda araştırma raporunda üniversite öğrencilerinin barınma krizi çok yönlü analizlerle ele alınmıştır.

İstanbul'da öğrenci sayısı ve eğitim kurumu sayısındaki hızlı artış, yurt ve konut ihtiyacını da artırmıştır. Yükseköğretim Programı Atlası verileri ışığında yapılan hesaplamalar sonucunda 2023-2024 eğitim döneminde İstanbul'da yer alan devlet ve vakıf üniversiteleri ile vakıf meslek yüksekokullarının, lisans ve önlisans programlarının örgün öğretim ve ikinci örgün öğretiminde eğitim görmekte olan öğrenci sayısı yaklaşık 800.000 kişi olarak belirlenmiştir. Öte yandan, yükseköğretim eğitimindeki öğrencilerin barınma talebine yönelik olarak ise mevcut KYK yurtları, İstanbul dışından gelen öğrencilerin yaklaşık %30'unu karşılayabilmektedir. KYK yurtlarında kalamayan öğrenciler için özel yurtlar veya ev kiralamak maliyet açısından büyük bir yük getirmektedir. Özel yurt ücretleri aylık ortalama **11.521 TL ile 27.753 TL arasında** değişirken, üç öğrencinin bir araya gelerek ev kiralaması durumunda bile kişi başı maliyet ortalama **5.056 TL ila 15.223 TL** arasında kalmaktadır. Öğrencilerin barınma ve ulaşım haricinde diğer giderleri ise ortalama **9.432 TL'dir**. İPA'nın her yıl düzenli olarak yaptığı Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Maliyeti Araştırması'nda da yıllar içerisinde artmaya devam eden yaşam giderlerini okumak mümkündür. Dolayısıyla, İstanbul'da öğrencilerin yaşam giderleri ciddi bir bütçe oluşturmaktadır.

Öğrencilerin büyük bir kısmı yüksek kiralar ve artan yurt ücretleri nedeniyle barınma maliyetlerini karşılamakta zorlanmaktadır. Devlet yurdu bulamayan öğrenciler, **yüksek maliyetli özel yurtlara veya düşük standartlarda konutlara** yönelmek zorunda kalmakta ve bu durum birçok öğrencinin eğitimini dondurmasına ya da bırakmasına neden olmaktadır. KYK yurtları başta olmak üzere, yurtlardaki hijyen eksiklikleri, altyapı sorunları, aşırı yoğunluk ve güvenlik zaafiyetleri öğrencilerin sağlık, güvenlik ve akademik başarısını olumsuz etkilemektedir. Öğrencilerin eğitimine ve sosyal uyumuna engel olan barınma sorunları, toplum içinde aidiyet duygusunu da zayıflatmaktadır.

Türkiye'de artan yaşam maliyetleri karşısında devletin öğrenci burs ve kredi desteklerinin yetersiz kaldığı görülmektedir. **2024 yılı itibarıyla lisans öğrencilerine aylık 2.000 TL olan KYK burs ve kredi miktarı, öğrencilerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmekten uzak** bir seviyededir. Devletin barınma bütçesinde harcanan miktar ve öğrenci yurtlarına yönelik yapılan yatırımlar, diğer kamu harcamaları ile karşılaştırıldığında oldukça düşük kalmaktadır. Düşük maliyeti açısından öğrencilerin öncelikli tercihi olan **KYK yurtları, İstanbul dışından gelen öğrencilerin barınma ihtiyaçlarına cevap verecek yeterli kapasiteye sahip değildir**. İstanbul'daki barınma krizine bir çözüm geliştirmek amacıyla İBB ve ilçe belediyeleri tarafından çeşitli bölgelerde açılan yurtlar önemli bir adım olarak görülmekle birlikte, **İstanbul'daki üniversite sayısının ve buna paralel olarak öğrenci sayısının fazlalığı ve kamu yurtlarının yetersizliği, özel yurtlara ve kiralık konutlara olan yönelimi artırmakta**, bu durum da öğrenciler ve aileleri için ekonomik açıdan

büyük bir yük oluşturmaktadır. Sonuç olarak İstanbul'da öğrencilerin barınma sorunları, ekonomik, sosyal ve eğitim açısından ciddi eşitsizliklere yol açmaktadır. Rapor, **düşük maliyetli ve sürdürülebilir barınma çözümlerinin acil bir şekilde geliştirilmesi gerekliliğini** ortaya koymaktadır. Bu nedenle, barınma sorununa yönelik merkezi yönetim tarafından stratejik bir yaklaşım geliştirilmesi oldukça önemlidir. İstanbul'da öğrencilerin akademik başarılarını destekleyecek, güvenli ve uygun maliyetli barınma çözümleri, toplumun sürdürülebilir gelişimi açısından önem arz etmektedir.

Raporda, **düşük maliyetli ve sürdürülebilir barınma çözümlerinin geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır**. Kamu yurtlarının yetersizliği, özel yurtlara ve kiralık konutlara yönelimi artırmakta, bu da öğrenciler için ekonomik açıdan büyük bir yük oluşturmaktadır. Dolayısıyla İstanbul'da öğrencilerin barınma sorunları, ekonomik, sosyal ve eğitim açısından ciddi eşitsizliklere yol açmaktadır.

GİRİŞ

Üniversite öğrencileri birçok büyük şehirde barınma sorunlarıyla karşılaşmakta ve bu konuda farklı ülkelerde çeşitli çözümler geliştirilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık gibi ülkelerde öğrencilerin barınma sorunu kamu-özel ortaklıkları aracılığıyla, üniversite kampüslerinde ya da şehir merkezine yakın bölgelerde öğrenci yurtları inşa etmekle çözülmektedir. Ancak üretilen yaşam alanlarının maliyetinin çoğunlukla yüksek olması sebebiyle her öğrencinin ihtiyaçlarına karşılık vermediğini söylemek mümkündür. İsviçre ve Almanya gibi ülkelerde öğrenci kooperatiflerince ortaya konan ekonomik ve dayanışma temelli barınma çözümleri de barınma sorununa yönelik adımlar olarak değerlendirilmektedir. Öğrenciler kooperatif yönetiminde aktif rol oynamaktadır. Kooperatifler, dayanışma temelli barınma çözümleri sunarak öğrenciler arasında aidiyet duygusunu artırmakta, düşük maliyetli kiralarla konut sağlamakta ve öğrenci barınma krizine yönelik kalıcı çözümler sunmaktadır. Japonya ve New York gibi yoğun nüfuslu şehirlerde, küçük ölçekli konut birimleri (mikro apartmanlar) öğrenci barınma krizine alternatif olarak sunulmaktadır. Bu konutlar, genellikle birkaç metrekarelik yaşam alanlarına sahip ancak öğrencilerin temel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmış. az yer kaplaması ve ekonomik olmaları nedeniyle tercih edilen yerlerdir.

Türkiye'de ise alternatif barınma alanı seçenekleri oldukça kısıtlıdır. Üniversite öğrencilerinin barınma sorunları, ülkelerin ekonomik yapısı, kamu politikaları, sosyal destek sistemleri ve üniversitelerin konut sunma kapasitesine göre farklılıklar göstermektedir. Tüm dünyada bu konu bir tartışma konusu olarak gündemde yer alsa da Türkiye'de, özellikle İstanbul'da yaşanan barınma krizi bu küresel sorunlar içerisinde daha yoğun bir şekilde hissedilmektedir. İstanbul'da üniversite öğrencilerinin barınma maliyetleri ve sorunları, Türkiye geneline göre daha yoğun ve karmaşık bir yapıdadır. İstanbul, hem öğrenci nüfusu hem de gayrimenkul piyasasının dinamikleri açısından diğer illerden farklıdır.

İstanbul'da öğrencilerin konaklamak için KYK yurtları, özel yurtlar, üniversite yurtları ve ev kiralama seçenekleri bulunmaktadır. Yurt kapasitelerinin yetersiz kalması ile öğrenciler ev kiralama yöntemine başvurmaktadır. Öğrenci sayısının yanında çok az sayıda kalan yurt kapasitesi, İstanbul'da okuyan öğrencileri özellikle son iki yıldır olağanüstü bir şekilde artan ev kiraları ile karşı karşıya bırakmaktadır. Dolayısıyla, İstanbul gibi bir metropolde öğrencilerin barınma ihtiyacını karşılamak her geçen yıl daha da zorlaşmaktadır. Öğrenci yurtlarının kapasitesinin öğrenci nüfusuna kıyasla düşük kalması, öğrenciye uygun fiyatlı konut alternatifi sunan hizmetlerin sınırlı olması ve çoğu yerde olmaması, İstanbul'da öğrencilerin barınma alanlarına veya konutlara ulaşmasını daha da zor hale getirmektedir. Aynı zamanda, konut kiralarında yaşanan artış, özel yurtlar ve apartların ücretlerinin yüksek olması dar gelirli öğrenciler için büyük bir sorun teşkil etmektedir. Konut fiyatları ve kiralarda yaşanan bu durum öğrencileri düşük nitelikli ve güvensiz konutlarda konaklamak zorunda bırakmaktadır.[1] Bu çerçevede ele alındığında üniversite öğrencilerinin barınma sorunu konut, yurt ve kalacak yer bulmanın ötesinde bir politika yetersizliği, gelir adaletsizliği ve öğrencilerin genel yaşam giderlerine dair destek yetersizliği olarak tartışılması gereken bir konu olarak öne çıkmaktadır. Bu kapsamda hazırlanan "*Barınma Krizini Üniversite Öğrencileri Üzerinden Okumak: Yükseköğretim Politika ve Uygulamalarının İstanbul'daki İzleri*" başlıklı bu raporda Türkiye'de ve İstanbul'da barınma krizinin öğrencilerin yaşam kalitesi üzerindeki etkisine, devlet belgelerinde barınma sorununa yönelik tartışmalara, İstanbul'daki öğrencilere, yurtlara, burs ve kredilere yönelik mevcut durum analizlerine, İstanbul'daki yükseköğrenim ve barınma alanlarının mekânsal izdüşümlerine ve barınma ihtiyaçlarına dair mekânsal değerlendirmelere yer verilmiştir.

[1] İstanbul Planlama Ajansı. (2023, Kasım). Kent gündemi: İstanbul'da üniversiteli olmak. https://ipa.istanbul/wp-content/uploads/2023/11/KENT-GUNDEMI-ISTANBULDA-UNIVERSITELI-OLMAK.pdf

BARINMA SORUNU VE YAŞAM KALİTESİ

Bireyler fizyolojik ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra yaşamlarını güvenli bir şekilde sürdürebilmek için öncelikle barınmaya ihtiyaç duymaktadır. Barınma, bireylerin fiziksel ihtiyaçlarını karşıladığı, kişisel gelişimlerine katkı sağladığı, sosyal hayatlarını etkilediği ve sağlıklarını koruduğu için yaşam kalitelerine doğrudan etki eden en temel ihtiyaçlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Öğrencilerin güvenli bir ortamda yaşamlarını sürdürmeleri, akademik ve sosyal gelişimleri için fazlasıyla gereklidir. Barınma konusu çok boyutlu olması nedeniyle önemli tartışmaları beraberinde getirmektedir.

Çoğu zaman devletin öğrencilere sunduğu barınma olanakları sınırlı kalmakta, böylelikle öğrenciler özel yurtlara ve kira paylaşımlı evlere yönelmektedir. Kiralarda ve özel yurtlarda meydana gelen fiyat artışları öğrencilerin gelirlerinin büyük bir kısmını barınma giderlerine ayırmak zorunda kalmalarına neden olmaktadır. Gelirlerinin çoğunu barınma ihtiyacı için ayıran öğrenciler gıda, ulaşım ve eğitim harcamalarına gereken kaynağı bulamamaktadır. Barınma sorunu bireysel açıdan öğrencilerin akademik performanslarını, psikolojilerini ve genel yaşam kalitelerini doğrudan olumsuz yönde etkilemektedir. Toplumsal açıdan ise toplumsal eşitsizliğe neden olarak fırsat eşitliğini yok etmektedir. Barınma ihtiyacı bu derece önemli olmasına rağmen barınma olanakları sınırlı kalmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrencilerin sayısındaki artış ve barınma olanaklarının sınırlı olması beraberinde barınma krizini getirmektedir.

Büyükşehirler daha fazla üniversite seçeneği sunmaları, sahip oldukları akademik, sosyal ve kültürel olanaklar sebebiyle öğrenciler için cazip hale gelmektedir. Ancak, özellikle büyük şehirlerde bulunan yurtların kapasitelerinin öğrenci nüfusuna kıyasla yetersiz olması, şehirlerdeki kira maliyetlerinin yüksekliği öğrencilerin kalacak yer bulamaması ile sonuçlanmakta ve öğrenciler için büyük çaplı barınma sorununu ortaya çıkarmaktadır.

Türkiye'de son 20 yılda değişen yükseköğretim politikaları ile üniversite öğrenci sayısında artış yaşanmasına rağmen barınma olanaklarının bu ihtiyacı karşılamada yetersiz olduğu görülmektedir. KYK'ya bağlı yurtlarda barınamayan öğrencilerin konutlarda barınma yolunu seçtikleri fakat konut piyasasında yaşanan büyük çaplı metalaşma ve maliyet artışının üniversite öğrencilerinin barınma sorununu gün geçtikçe derinleştirdiği görülmektedir.[2] Son yıllarda ekonomik koşullarda meydana gelen değişimin de barınma krizini fazlasıyla tetiklediği görülmüştür. Devlet yurtlarında barınma imkanı bulamayan öğrencilerin fazla kişi ile paylaşımlı olarak ev kiralama veya şehrin merkez bölgelerinden çeper bölgelerine taşınma yolunu seçtikleri görülmektedir. Barınma imkanının bu denli zor olması, artan yaşam maliyetleri öğrencilerin istedikleri şehirlerde okumalarına da engel olmaktadır. Eğitim ve yaşam maliyetlerindeki yüksekliğin öğrencilerin okul ve şehir tercihlerine de yansıdığı görülmektedir.[3]

İPSOS tarafından yapılan Üniversite Öğrencileri Araştırmasında 2023 ve 2024 yılları kıyaslandığında 2024 yılında daha fazla üniversite öğrencisinin kendi şehrindeki üniversiteleri tercih ettiği görülmüş ve araştırma sonucuna göre her 2 öğrenciden 1'i kendi şehrinde üniversiteye gideceğini belirtmiştir. Üniversiteyi kendi şehri dışında okuyan öğrencilerin %72'si yurtta konaklayacağını belirtmiştir. Öğrencilerin %89'u ise yurt seçiminde devlet yurtlarını tercih ettiğini belirtmiştir. Devlet yurdunda konaklama olanağı bulamayan öğrencilerin ise çaresiz kaldığı ve hatta bu öğrencilerden bir kısmının okulunu dondurmayı düşündüğü görülmüştür. 2023 yılından 2024 yılına devlet yurdun-

[2] Savran Penpecioğlu, S. (2024) Üniversite Öğrencileri ve Barınma Sorunu: Kentsel Mekânsal Pratikleri Stratejiler ve Taktikler Üzerinden Okumak, Kent Akademisi Dergisi 17(2):494-513 https://doi.org/10.35674/kent.1412620.

[3] Yavuz, H. (2023, September 12). Hayat Pahalılığı Krizinin YKS Tercihlerine Etkisi. TEPAV. https://www.tepav.org.tr/tr/blog/s/7235/Hayat+pahaliligi+krizinin+YKS+tercihlerine+etkisi

da konaklama olanağı bulamadığı için okulunu dondurmayı düşünen öğrencilerin oranı %13'ten %17'ye yükselmiştir. 2024 yılında artan yaşam maliyetleri ile öğrencilerin %44'ü burs başvurusunda bulunmuş, yine öğrencilerin %28'i giderlerini karşılamak için tam veya yarı zamanlı işlerde çalıştığını belirtmiştir. Araştırmaya göre öğrencilerin yurt ücretlerini de pahalı bulduğu görülmüştür. 2024 yılında öğrencilerin %90'ı özel yurtları pahalı bulurken, devlet yurtlarını pahalı bulan öğrencilerin oranı ise %56 olmuştur.[4]

Türkiye'de son zamanda yaşanan ekonomik sorunlar, barınma maliyetlerinde yaşanan artış ve devlet yurtlarının yetersiz koşulları öğrencilerin iyi bir yaşam standardına sahip olmamalarına neden olmaktadır. Yaşanan barınma sorunu öğrenciler için hem bedensel hem de zihinsel açıdan zorluklar oluşturmaktadır. Böylece barınma sorunu daha da derinleşerek öğrencilerin sosyal hayatlarına yansımaktadır.

RESMİ BELGELERDE BARINMA SORUNUNUN YERİ

Üniversite öğrencilerinin barınma sorununa resmi belgelerde de sıklıkla değinilmiştir. TBMM'de verilen soru önergelerinde ve Sayıştay raporlarında üniversite öğrencilerinin yurtlarda yaşadıkları çeşitli sorunlar yer almaktadır.

TBMM Soru Önergelerinde Yurtlar

TBMM'de KYK'ya bağlı yurtların kapasiteleri, yurtların hizmet kaliteleri ve standartları, fiziki şartları, güvenlikleri, yurtlarda konaklayan öğrencilerin memnuniyetleri ve barınma ihtiyacı karşılanmayan öğrencilerin akıbetleri hakkında çeşitli soru önergeleri verilmiştir. Verilen soru önergelerinin sayıca az bir kısmının cevaplandığı görülmüştür.

TBMM'de soru önergelerine yansıyan barınma problemleri şu şekilde verilmiştir:

- 2023 yılında Türkiye genelindeki fahiş fiyat artışının barınma problemine neden olduğu, ülke genelinde yurt talebinin arttığı belirtilmiştir. Barınma probleminin üstesinden gelemeyen öğrencilerin bir kısmının okuduğu bölümü dondurmayı diğer bir kısmının ise üniversiteyi terk etmeyi düşündüğü belirtilmiştir.[5]

- 2024-2025 öğrenim yılında KYK'ya bağlı yurtların **kapasitelerinin yetersiz kaldığı** bu nedenle öğrencilerin özel yurtlarda ve evlerde konaklamak zorunda kaldıkları belirtilmiştir. Ev kiralarının ve özel yurt ücretlerinin yüksekliğinin öğrencileri mağdur ettiği bildirilmiştir.[6]

- Soru önergelerinde kamu yurtlarında konaklama imkanı bulamayan öğrencilerin eğitim hayatlarını sürdürebilmek adına **bazı cemaat ve vakıflara ait yurtları** seçmek durumunda kaldıkları iddia edilmiştir.[7] Soru önergesindeki bu durumun T.C. Sayıştay Başkanlığı Kastamonu Üniversitesi 2015 Yılı Düzenlilik Denetim Raporunda yer alan "*Yeni yapılanma içerisinde*

---

[4] İPSOS. Üniversite Öğrencileri Araştırması, Erişim Adresi: https://www.ipsos.com/tr-tr/universite-ogrencileri-arastirmasi
[5] TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/201bbbea-fc1c-4802-8294-018a228eabcc.; TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/876015ad-6fd9-4f50-898e-018a2c41f9e5.
[6] TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/e11bca07-a5f9-4f84-ad2f-0191c10795f3; TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/02730ec8-f3d3-4b6b-bc27-0189f83d1d6b.
[7] TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/876015ad-6fd9-4f50-898e-018a2c41f9e5.

olan üniversitenin her geçen yıl öğrenci sayısının arttığını öğrencilerin barınma sorunları ile karşı karşıya kaldığını ve öğrencilerin belli yapılanmalara ait yurtlarda veya evlerde kalarak bu yapılanmaların etkisi altında kalmamalarının sağlandığı ve birçok öğrencinin yurt binaları açılmadan önce kendilerine barınacak yer ayarlayamadıkları için kayıt dahi yaptırmadan öğrenim hayatlarına ara verdiklerini ifade etmişlerdir.''[8] bulgusu ile örtüştüğü görülmektedir.

- KYK tarafından verilen kredi ve bursların bir gencin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için gereken miktardan **fazlasıyla düşük olduğu** belirtilmiştir.[9]

- 2024 yılında KYK ücretlerinde fazlasıyla artış görülmüş, en düşük KYK yurdunun ücreti 345 TL' den **517** TL'ye, en yüksek KYK yurdunun ücreti ise 570 TL'den **855** TL'ye yükselmiştir. KYK yurt ücretlerine yapılan bu zam ve alınan 685 TL'lik depozito ücretinin öğrenciler ve aileleri üzerinde büyük bir yük oluşturduğu iletilmiştir.[10]

- KYK'ya bağlı yurtlarda bazı oda tiplerinde buzdolabı olmadığı, lavabo ve duş imkanlarının kısıtlı olduğu, öğrencilerin kendilerine yetecek kadar **çalışma ve yaşam alanı bulamadığı** iletilmiştir.[11]

- Bazı yurtlarda altyapı problemleri nedeniyle su kesintilerinin yaşandığı bildirilmiştir.[12] Yurtların üst katlarında sıcak su olmadığı da belgelere yansımıştır.[13]

- Bazı yurt binalarının fiziki koşulları yetersiz olduğundan, öğrencilerin ısınma problemi yaşadıkları belgelerde aktarılmıştır.[14]

- Yurtlarda özellikle internet hızında ve kotasında sıkıntı yaşandığından öğrenciler ödevlerini yapamadıklarını belirtmişlerdir.[15]

- Bazı yurt binalarının güvenli bölgelerde olmadığı görülmüş, **güvenlik zaafiyetleri** yaşandığı ve hatta bu nedenle öğrencilerin ailelerinin yanına dönmeyi düşündükleri belirtilmiştir.[16]

- KYK'ya bağlı bazı yurtlarda asansörlerin bakımlarının düzgün bir şekilde yapılmadığı iletilmiş, can kaybı ve yaralanma ile sonuçlanan **asansör kazalarının** meydana geldiği aktarılmıştır.[17]

---

[8] T.C. Sayıştay Başkanlığı, Kastamonu Üniversitesi 2015 Yılı Sayıştay Denetim Raporu, Erişim Adresi: https://www.sayistay.gov.tr/reports/download/zp1gzkjQ6d-kastamonu-universitesi.

[9] TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/59a53168-99a3-4f42-8193-018aa861cb1e.

[10] TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/e9e18df4-61a8-4876-8aa8-01922e0b69c0

[11] TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/59a53168-99a3-4f42-8193-018aa861cb1e.

[12] TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: 21cdef40-3b30-4f79-9a9b-2b612b26db98.pdf (tbmm.gov.tr)

[13] TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi:TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ (tbmm.gov.tr)

[14] TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y2/T7/WebOnergeMetni/f924024f-3d47-4dad-84d3-094d8f9bd833.pdf

[15] TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y2/T7/WebOnergeMetni/f924024f-3d47-4dad-84d3-094d8f9bd833.pdf

[16] TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ (tbmm.gov.tr).

[17] TBMM, Yazılı Soru Önergeleri, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/57b44a04-4460-4ab4-a0b8-018d1c273f7b.; TBMM, Yazılı Soru Önergeleri, Erişim Adresi:https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/b047ba05-568c-45c6-800c-018c5ce79d2e. TBMM, Yazılı Soru Önergeleri, Erişim Adresi:https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/a51c1248-2a2d-42d4-8362-018c57af704f. ; TBMM, Yazılı Soru Önergeleri, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/07f96f 4b-754c-5e8-8214-018c0007dd29. ; TBMM, Yazılı Soru Önergeleri, Erişim Adresi:TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ.

- Bazı KYK yurtlarında öğrencilerin **toplu gıda zehirlenmesi** vakaları ile karşı karşıya kaldığı aktarılmıştır. Bazı yemeklerin bayat olduğu, bazı yemeklerde yabancı maddeler ile karşılaşıldığı ve hijyen sorunlarının yaşandığı iletilmiştir.[18]

- Yurtlarda gerçekleştirilen kapasite artışının genellikle yeni binaların faaliyete geçirilmesiyle değil, **mevcut odalarda konaklayan öğrenci sayısının artırılması** ile sağlandığı belirtilmiştir. Bazı KYK yurtlarında ranza sistemine geçildiği iletilmiştir. Kapasitesinin üzerinde konaklama yapılan odalardaki öğrencilerin uyku ve ders çalışma konusunda zorluklar yaşadığı aktarılmıştır.[19] KYK yurtlarında odaların kalabalık olması ve hijyen koşullarına uyulmaması gibi problemler de gündeme gelmiştir.[20]

- Deprem güçlendirmesi uygulaması nedeniyle KYK'ya bağlı bazı yurtlarda odalarda **21 kişinin** konakladığı, bu durumun öğrenciler açısından fiziksel ve psikolojik sorunlar yarattığı, hijyen problemlerine neden olduğu iletilmiştir.[21]

- KYK yurtlarında yapılan tadilatların öğrenim dönemine denk gelmesi ve tadilat nedeniyle bazı yurtların hizmet dışı kalması öğrenciler için barınma sorununu ortaya çıkarmıştır. Bu öğrenciler için bulunan geçici barınma çözümlerinin **yetersiz kaldığı** iletilmiştir.[22]

Sayıştay Başkanlığı Raporlarında Yurtlar

TBMM Soru Önergeleri'nde olduğu gibi Sayıştay Başkanlığı Raporlarında da barınma sorunu ve yurtlar yer almaktadır. Bu raporlarda Gençlik ve Spor Bakanlığına ait yurtlarla ilgili çeşitli bulgulara ulaşılmıştır.

2019 yılında yayınlanan Sayıştay Başkanlığı Raporuna göre, öğrenci yurdu olarak kullanılması elverişli olmayan binaların kullanılmaya devam ettiği ve biten kira sözleşmelerinin yenilendiği görülmüştür. Bakanlığın yurt binası ihtiyacı durumunda, ihale mevzuatındaki esnek kurallar dâhilinde ihtiyacına en uygun binayı kiralayabileceği fakat kiralanmak üzere seçilen binanın, öğrenci yurdu olarak kullanıma uygun fiziki, teknik ve yasal koşulları sağlamasının gerekli olduğunun belirtilmesine rağmen yapılan fiili ve fiziki incelemelerde; konut veya işyeri olarak planlanan ve yapılan binaların yurt binası olarak kullanıldığı ve binalarda mevzuatın gerektirdiği fiziki ve teknik değişikliklerin yapılmadığı görülmüştür. Söz konusu bu binalar konut tipidir ve bu binalarda çeşitli sorunlarla karşılaşıldığı raporlara yansımıştır:[23]

---

[18] TBMM, Yazılı Soru Önergeleri, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/2abab281-7544-4730-8c90-018d11f16561. ; TBMM, Yazılı Soru Önergeleri, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/1db252e9-a2f2-47bb-8b4c-018c7c3e3c1a .;TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y2/T7/WebOnergeMetni/f924024f-3d47-4dad-84d3-094d8f9bd833.pdf.

[19] TBMM, Yazılı Soru Önergeleri, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/0cec3dc0-28d1-42f7-a6fa-018c01c6deec.;TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D28/Y2/T7/WebOnergeMetni/f924024f-3d47-4dad-84d3-094d8f9bd833.pdf TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/a1f475a9-dcc9-4776-ba00-018b22e567b1.

[20] TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/71b3a912-a9e5-4afd-9a27-018f70fb823b.

[21] TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/e9e18df4-61a8-4876-8aa8-01922e0b69c0

[22] TBMM, Yazılı Soru Önergesi, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/8d80731a-7c45-4f39-ab41-0191c25877e0

[23] T.C. Sayıştay Başkanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı 2019 Yılı Sayıştay Denetim Raporu, Erişim Adresi: https://sayistay.gov.tr/reports/download/xzlgX73oAZ-genclik-ve-spor-bakanligi.

- Bu binalarda yangına yönelik yağmurlama sistemi, otomatik yangın algılama sistemi, durum aydınlatma sistemi, yangına dayanıklı kapı imalatı ve mutfak davlumbazlarında söndürme sisteminin bir kısmı ya da tamamında **bulunmadığı** belirtilmiştir.

- Binalardaki asansörlerin **konut tipi olarak imal edildiği ve bu durumun planlanandan daha yoğun kullanıldıklarında sürekli arıza vermelerine yol açtığı** iletilmiştir.

- Alt yapı tesisatlarının **yoğun kullanıma uygun olmadığı** belirtilmiştir. Su deposu, sıhhi tesisat, jeneratör sistemi ve ısıtma sistemlerinin kapasitelerinin üzerinde çalıştığından **yetersiz kaldıkları ve arıza yaptıkları** iletilmiştir.

- Yine bu binalar için mal sahiplerinin, taahhüt ettikleri halde kapasite ve güç iyileştirmelerini **yapmadıkları** belirlenmiştir.

- Binalarda engelli odası, lavabosu ve tuvaletinin yeterli sayıda olmadığı ya da hiç bulunmadığı görülmüştür.

- Binalarda mutfak ve yemekhane bölümleri olmadığından, binaların depo veya bodrum bölümlerinin bu maksatla kullanıldığı iletilmiş, bu alanlar gerekli fiziki koşulları sağlamadığından, Ramazan ayı gibi yoğun dönemlerde açık alanlara çadır kurulduğu aktarılmıştır.

- Yine bu binalar daire tipi bölümlerden oluştuklarından ve dairelerortalama bir aileye göre tasarlandığından, öğrenciler için yeterli lavabo, tuvalet ve çalışma alanlarının bulunmadığı belirtilmiştir.

- Binalarda öğrencilerin ortak kullanımına yönelik yeterli sayıda faaliyet odası bulunmadığı aktarılmıştır.

- Bina girişleri ile koridor genişliklerinin istenen asgari şartları taşımadığı belirlenmiştir.

2021 yılında yayınlanan T.C. Sayıştay Başkanlığı Gençlik ve Spor Bakanlığı 2020 Yılı Denetim Raporunda da konu ile ilgili önemli bulgulara rastlanmıştır. Yapılan fiili ve fiziki incelemelerde; konut veya işyeri olarak planlanan ve yapılan binaların yurt binası olarak kullanıldığı, **ancak binalarda mevzuatın gerektirdiği fiziki ve teknik değişikliklerin yapılmadığı**, bunların yanı sıra, binaların genelinde yangın söndürme ve algılama sistemleri, havalandırma sistemleri, asansör nitelikleri, altyapı sistemleri, yemekhane kapasiteleri, engelli kullanım alanları, ortak kullanım alanlarının kapasitesi ve niteliğinde asgari şartların sağlanmadığı görülmüştür. Bakanlık tarafından, 2013 yılında yurt ihtiyacının giderilmesi için kiralanan bu binaların standartlara uygun yeni yurt binalarının temin edilmesi veya inşa edilmesi durumunda boşaltıldığı ve sözleşmelerinin yenilenmediği belirtilmiştir. 2020 yılında yapılan Sayıştay incelemesinde 2020 yılı içerisinde kapatılan toplam 24 adet yurt binasından, 11'inin sözleşme süresinin dolması, 12'sinin Bakanlık tarafından yeni bir yurt binası açılması ve yalnızca 1 binanın gerekli standartları sağlamaması nedeniyle kapatıldığı iletilmiştir. Buna karşın, yurt genelinde sözleşmesi bittiği halde kira sözleşmesi 1 ila 5 yıl arasında yenilenen kullanıma elverişli olmayan **169 adet bina/blok olduğu** görülmüştür. Deprem, yangın ve imar mevzuatlarının gerektirdiği teknik asgari koşulların sağlanamadığı yurt binalarında öğrenci barındırılmasının **telafi edilemeyecek zararlara** yol açabileceği Sayıştay Başkanlığı tarafından belirtilmiştir.[24] Bu yurtların mevcut durumları TBMM Soru Önergeleri'nde sorulmasına rağmen cevaplandırılmamıştır.[25]

[24] T.C. Sayıştay Başkanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı 2020 Denetim Raporu, Erişim Adresi: https://www.sayistay.gov.tr/reports/download/3561-genclik-ve-spor-bakanligi.
[25] TBMM, Yazılı Soru Önergeleri, Erişim Adresi: https://www.tbmm.gov.tr/Denetim/Yazili-Soru-Onergesi-Detay/02730ec8-f3d3-4b6b-bc27-0189f83d1d6b.

2021 yılı Denetim Raporu'na göre yurtlardaki bazı işletmelerin **sözleşme hükümlerine uymadıkları** ve bu işletmelere herhangi bir cezai yaptırımda bulunulmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Rapora göre söz konusu işletmelerin Ankara, Eskişehir, Bursa, İstanbul illerindeki yurtlarda faaliyet gösteren kafeterya, lokanta, kantin, berber, bayan kuaförü gibi küçük işletmeler olduğu belirtilmiştir. Bu işletmelerde şu sorunlar göze çarpmıştır:[26]

- Bakanlığa bağlı yurtlardaki işletmelerde işletmecilerin veya vekillerinin işletmelerinin başında bulunmadığı görülmüştür.

- Bu işletmelerin bir kısmında taahhüt edilen sayıda **personelin çalıştırılmadığı** görülmüştür. Yerinde yapılan denetimlerde, SGK kayıtlarına göre, işletmelerin çalıştırmayı taahhüt ettiği personelden daha az sayıda personel çalıştırdığı, çalıştırılan kişi sayısının taahhüt edilen kişi sayısına denk ya da fazla olduğu bazı durumlarda ise ilgili kişilerin sürekli çalıştırılmadığı (30 günden daha az çalıştırıldığı) tespit edilmiştir.

- Yurtlardaki lokanta işletmelerinin bir kısmında işletme sözleşmesinde taahhüt edildiği halde belgeli aşçı çalıştırılmadığı aktarılmıştır.

- Yurtlardaki küçük işletmelerde satılan ürünlerin bir kısmına satışa sunulan malların üzerine **etiket zorunluluğu olduğu halde etiketlerin koyulmadığı** görülmüştür. Yine bazı ürünlerde ise kâr oranlarının **mevzuata aykırı bir şekilde** belirlendiği raporlara yansımıştır.[27]

- Bakanlığa bağlı yurtlarda çalışan personelin çalışmak için gerekli olan belgelere sahip olmadıkları görülmüştür. Örneğin, yurda bağlı kafeterya, lokanta, kantin, berber, bayan kuaförü gibi işletmelerin bir kısmında işletici veya vekili (işyerinde bizzat çalışıyor ise) ile görevli diğer personellerin **Hijyen Eğitim Belgesi almadan** çalıştırıldığı görülmüştür. Yine bazı yurt müdürlüklerine bağlı küçük işletmelerde çalışan personelin hijyen eğitim belgelerinde eksiklikler görülmüştür.[28]

[26] T.C. Sayıştay Başkanlığı. (2022). Gençlik ve Spor Bakanlığı 2021 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporu. Erişim Adresi: https://www.sayistay.gov.tr/reports/download/4139-genclik-ve-spor-bakanligi

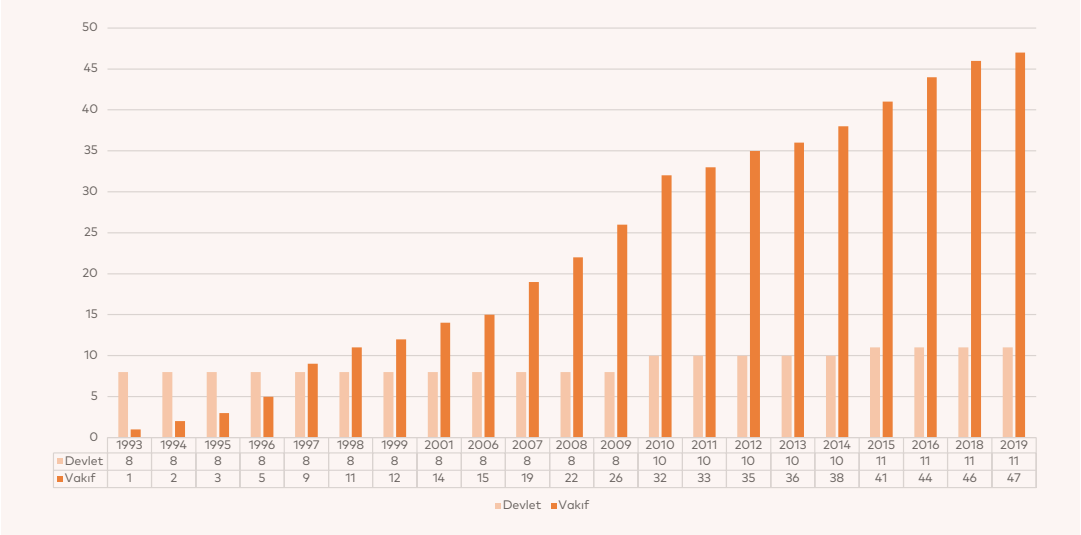
[27] T.C. Sayıştay Başkanlığı. (2022). Gençlik ve Spor Bakanlığı 2021 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporu. Erişim Adresi: https://www.sayistay.gov.tr/reports/download/4139-genclik-ve-spor-bakanligi

[28] Sayıştay Başkanlığı. (2022). Gençlik ve Spor Bakanlığı 2021 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporu. Erişim adresi: https://www.sayistay.gov.tr/reports/download/4139-genclik-ve-spor-bakanligi

İSTANBUL'DA YÜKSEKÖĞRETİM VERİLERİ

Raporun bu bölümünde, kentsel yaşamda ve devlet belgelerinde barınma sorunundan en çok etkilenen grupların başında gelen üniversite öğrencilerine dair sayısal verilere yer verilmektedir. Aynı zamanda İstanbul'daki yükseköğretim verileri üniversite öğrencilerinin barınma hakkı ile ilgili verilerin analizini de içermektedir. Bu analizde İstanbul'daki üniversite sayıları, öğrenci sayıları, yurt sayıları ve kapasiteleri, öğrencilere verilen krediler ve burslar için ayrılan bütçeler incelenmektedir.

Grafik 1. İstanbul'da Yıllara Göre Üniversite Sayıları[29]

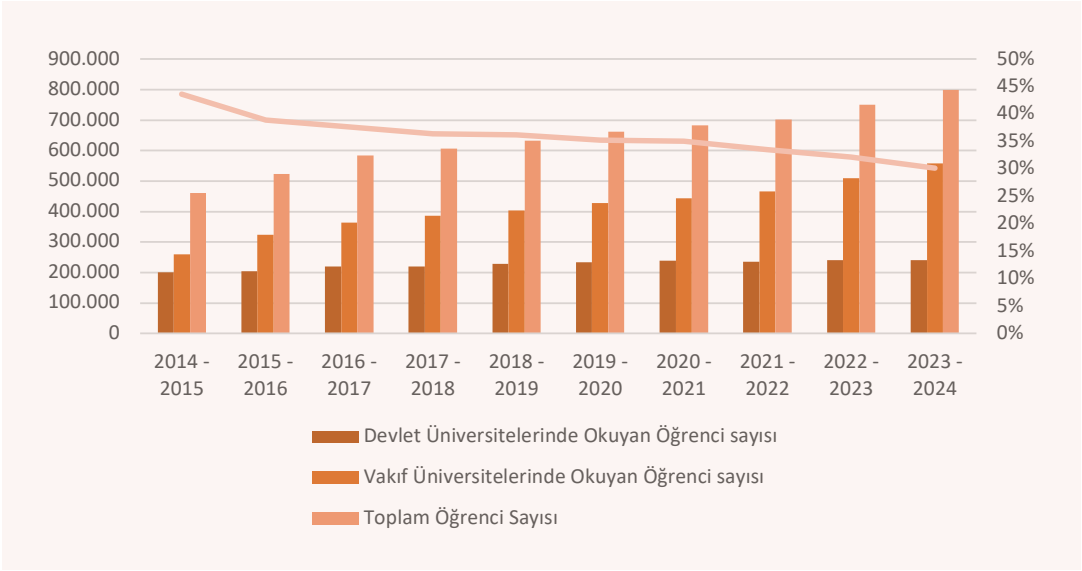

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2018	2019
Devlet	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	10	10	10	10	10	11	11	11	11
Vakıf	1	2	3	5	9	11	12	14	15	19	22	26	32	33	35	36	38	41	44	46	47

İstanbul'da üniversite sayısı 2019 yılı itibari ile 58'e ulaşmış, 2019 yılından sonra da yeni bir üniversite açılmamıştır. İstanbul'daki üniversite sayıları hakkında vurgulanması gereken en önemli nokta 58 üniversite içinde sadece 11 tanesinin devlet üniversitesi olmasıdır. 1993 yılında İstanbul'da sekiz tane devlet üniversitesi bir tane vakıf üniversitesi bulunmaktayken bu sayı özellikle 2000'lerin ortasından itibaren çok hızlı bir şekilde artmıştır. Üniversite sayısı dışında bu durum, İstanbul'daki öğrenci sayısının da çok hızlı bir şekilde artmasına sebep olmuştur.

[29] Grafik, üniversitelerin internet sitelerinde yazan üniversite kuruluş yılları baz alınarak hazırlanmıştır.

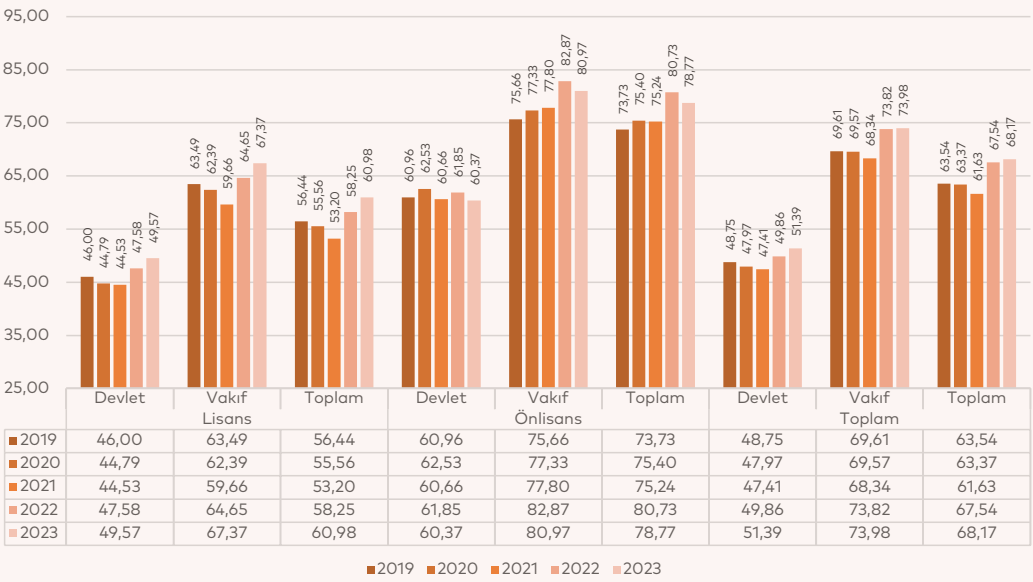
Grafik 2. İstanbul'da Yıllara Göre Önlisans ve Lisans Öğrenci Sayıları

Kaynak: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi

İstanbul'da okuyan üniversite öğrencilerinin sayıları son on yıllık periyotta incelendiğinde, 2014-2015 öğretim yılında yaklaşık 450.000 olan öğrenci sayısının 2023 - 2024 eğitim öğretim yılında 800.000 olduğu görülmüştür. Öğrenci sayısındaki bu artış, daha çok vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerde gerçekleşmiştir. Grafikte de görüldüğü gibi, İstanbul'daki devlet üniversitelerinde okuyan üniversite öğrencisi sayısı 200.000 civarında kalmış, devlet üniversitelerinde okuyan öğrenci oranı ise son on yıllık süreçte %45'lerden %32'lere gerilemiştir. Devlet üniversitelerinde okuyan öğrenci sayısının son on yıllık süreçte çok fazla değişmemesini ve vakıf üniversitelerinde okuyan öğrenci sayısının her geçen gün artmasını İstanbul'daki yaşam koşullarının ekonomik anlamda zorlaşmasıyla birlikte değerlendirmek oldukça önemlidir. Bu çerçevede İstanbul'da okuyan ve ailesi de İstanbul'da yaşayan öğrenci oranının son yıllardaki değişimini de önemli bir gösterge olarak değerlendirmek gerekmektedir.

Grafik 3. Yıllara Göre İstanbul'da Okuyan İstanbullu Öğrenci Sayılarının Tüm Öğrenciler İçinde Oranı

	Devlet	Vakıf Lisans	Toplam	Devlet	Vakıf Önlisans	Toplam	Devlet	Vakıf Toplam	Toplam
2019	46,00	63,49	56,44	60,96	75,66	73,73	48,75	69,61	63,54
2020	44,79	62,39	55,56	62,53	77,33	75,40	47,97	69,57	63,37
2021	44,53	59,66	53,20	60,66	77,80	75,24	47,41	68,34	61,63
2022	47,58	64,65	58,25	61,85	82,87	80,73	49,86	73,82	67,54
2023	49,57	67,37	60,98	60,37	80,97	78,77	51,39	73,98	68,17

Kaynak: Yükseköğretim Program Atlası

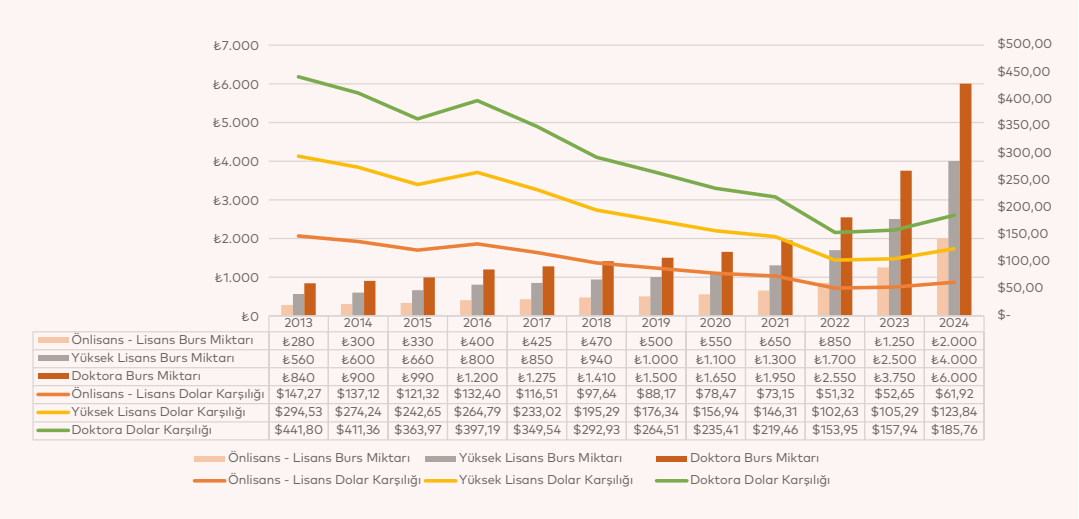
Grafik 3'te de görüldüğü gibi, 2023 yılında üniversiteye kayıt yaptıran ön lisans ve lisans öğrencilerinin %68,17'si halihazırda İstanbul'da ikamet etmektedir. Bu oranın 2019 yılında %63,54 olduğu düşünüldüğünde, İstanbul dışından okumaya gelen öğrencilerin oransal olarak bakıldığında İstanbul'u daha az tercih ettiğini söylemek mümkündür.[30] Ancak bu veriler incelenirken devlet ve vakıf üniversiteleri arasında da bir değerlendirme yapılması önemlidir. Her ne kadar hem devlet hem de vakıf üniversitelerinde İstanbul'da okuyan ve daha öncesinde İstanbul'da ikamet eden öğrenci sayısının oransal olarak arttığı görülse de, bu oran vakıf üniversitelerinde daha fazladır. Bu durumun sebebi olarak, hem vakıf üniversitelerinde okumanın hem de İstanbul'da yaşamanın ekonomik zorluklarını göstermek mümkündür. Bu veri hakkında başka bir inceleme ise lisans ve önlisans öğrencileri arasında yapılmalıdır. Önlisans öğrencilerinin büyük bir bölümü halihazırda İstanbul'da okuyan öğrencilerden oluşmakta iken, bu oranın lisans seviyesinde daha düşük olduğu görülmektedir.

[30] İstanbul'a yönelik tercihlerin düşmesinin pek çok sebebi bulunmaktadır. Bu sebeplerden birini de 25 yıl içerisinde her ilde üniversite açılması üzerinden değerlendirmek mümkündür. Aile yanında yaşamanın maliyetinin daha düşük olması genellikle aileler tarafından farklı şehirlerden daha cazip hale gelmektedir. Bu durumun öğrencinin sosyal yaşamı ve bireysel kararları üzerinde çeşitli tartışmalara neden olduğuna dair pek çok araştırma bulunmaktadır.

Yükseköğretim Burs ve Kredileri

Üniversite öğrencilerinin başta barınma olmak üzere ihtiyaçlarını karşılamasına yönelik verilen öğrenci kredi ve bursları her ne kadar yıllar içinde artmış olsa da, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktadır.

Grafik 4. Yükseköğretim Burs ve Kredilerinin Yıllara Göre Değişimi ve Dolar Bazında Karşılıkları

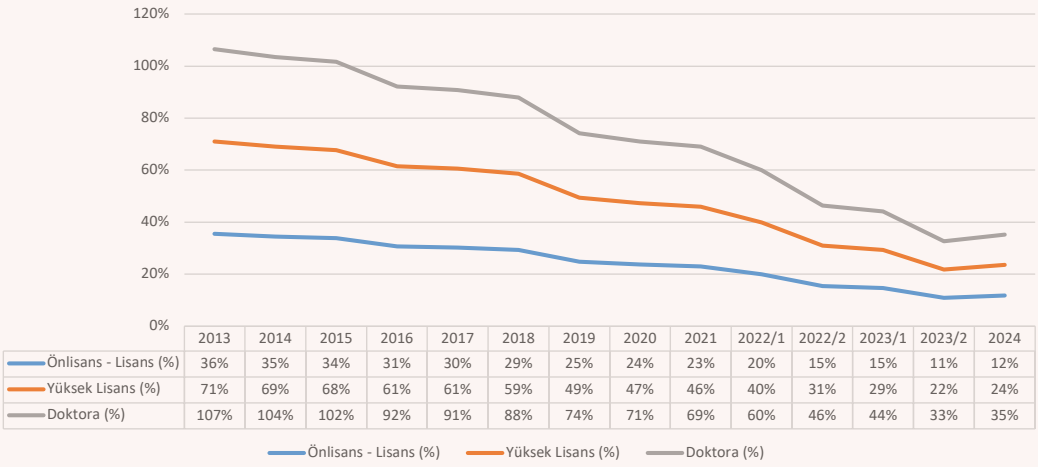

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Önlisans - Lisans Burs Miktarı	₺280	₺300	₺330	₺400	₺425	₺470	₺500	₺550	₺650	₺850	₺1.250	₺2.000
Yüksek Lisans Burs Miktarı	₺560	₺600	₺660	₺800	₺850	₺940	₺1.000	₺1.100	₺1.300	₺1.700	₺2.500	₺4.000
Doktora Burs Miktarı	₺840	₺900	₺990	₺1.200	₺1.275	₺1.410	₺1.500	₺1.650	₺1.950	₺2.550	₺3.750	₺6.000
Önlisans - Lisans Dolar Karşılığı	$147,27	$137,12	$121,32	$132,40	$116,51	$97,64	$88,17	$78,47	$73,15	$51,32	$52,65	$61,92
Yüksek Lisans Dolar Karşılığı	$294,53	$274,24	$242,65	$264,79	$233,02	$195,29	$176,34	$156,94	$146,31	$102,63	$105,29	$123,84
Doktora Dolar Karşılığı	$441,80	$411,36	$363,97	$397,19	$349,54	$292,93	$264,51	$235,41	$219,46	$153,95	$157,94	$185,76

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, TCMB

2013 yılında 280 TL olan ve ön lisans ve lisans öğrencilerine verilen burs ve kredi miktarı, yıllık bazda bakıldığında 147,2 dolara denk gelmekte iken; 2024 yılına gelindiğinde 2000 TL olan bu miktar, dolar bazında 61,92 dolara gerilemiştir. Aynı değişikliklerin yüksek lisans ve doktora burs ve kredileri için de geçerli olduğu görülmektedir. Her ne kadar son üç yıllık süreçte dolar bazında bir iyileşme olsa da bu miktar on yıl öncesi ile karşılaştırıldığında önemli bir gerileme yaşandığı ortaya çıkmaktadır. Yükseköğretim burs ve kredilerini asgari ücretle karşılaştırmak da farklı eğitim seviyesindeki (önlisans - lisans, yüksek lisans, doktora) üniversite öğrencilerinin yaşam koşullarının yıllar içinde ne kadar olumsuz yönde ilerlediği hakkında fikir vermektedir.

Grafik 5. Yükseköğretim Burs ve Kredilerinin Yıllara Göre Asgari Ücretle Karşılaştırılması

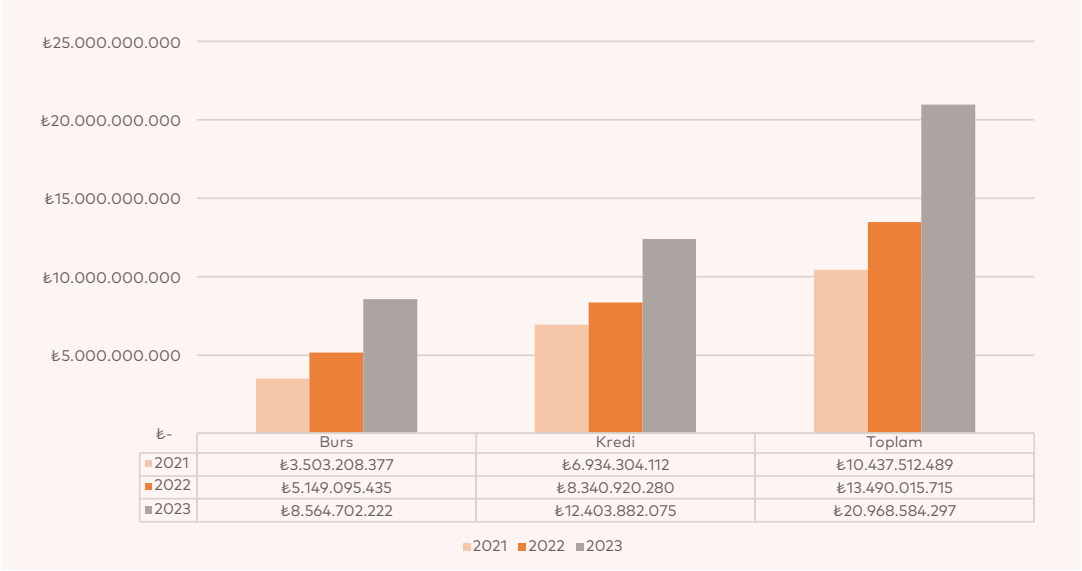

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022/1	2022/2	2023/1	2023/2	2024
Önlisans - Lisans (%)	36%	35%	34%	31%	30%	29%	25%	24%	23%	20%	15%	15%	11%	12%
Yüksek Lisans (%)	71%	69%	68%	61%	61%	59%	49%	47%	46%	40%	31%	29%	22%	24%
Doktora (%)	107%	104%	102%	92%	91%	88%	74%	71%	69%	60%	46%	44%	33%	35%

Kaynak: : Milli Eğitim İstatistikleri

Burs ve kredi ücretleri asgari ücretle karşılaştırıldığında 2013 yılında önlisans ve lisans öğrencilerine verilen burs ve kredilerin asgari ücretin %36'sına denk geldiği görülmektedir. Bu oran yüksek lisansta %71, doktorada %107 seviyesindedir. Asgari ücretin alım gücünün yıllar içinde oldukça azaldığı göz önünde bulundurulduğunda, yükseköğretim burs ve kredilerinin öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığını söylemek mümkündür.

Grafik 6. Son 3 yıllık Yükseköğretim Bursları ve Kredileri İçin Ayrılan Bütçe[31]

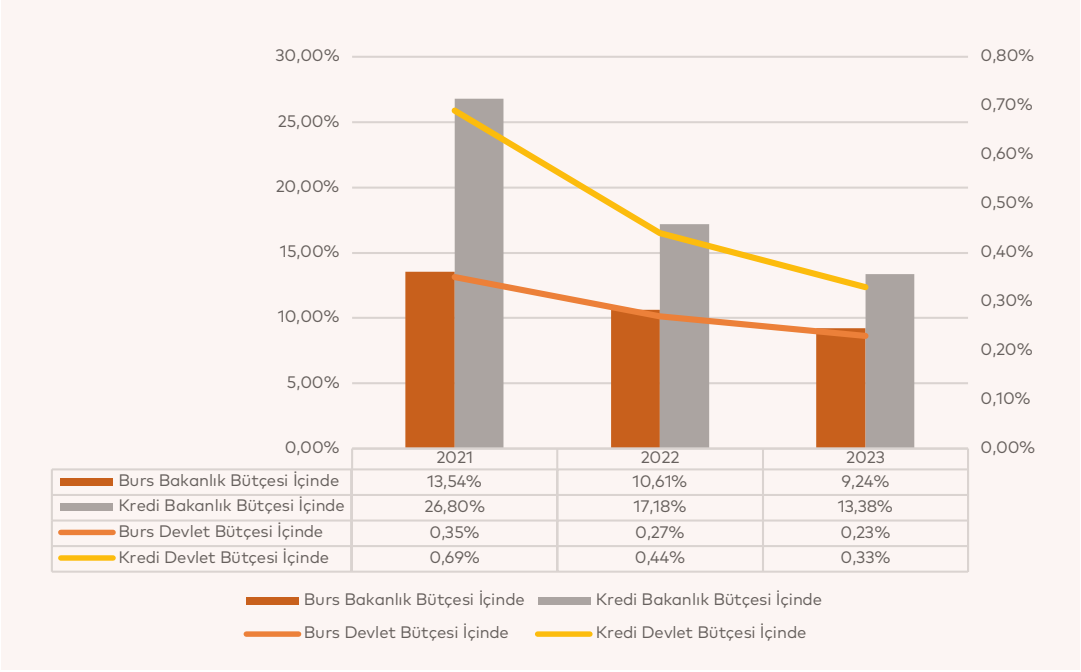
	Burs	Kredi	Toplam
2021	₺3.503.208.377	₺6.934.304.112	₺10.437.512.489
2022	₺5.149.095.435	₺8.340.920.280	₺13.490.015.715
2023	₺8.564.702.222	₺12.403.882.075	₺20.968.584.297

Kaynak: Gençlik ve Spor Bakanlığı Faaliyet Raporları

Grafikte de görüldüğü gibi 2021 yılında burslar için yaklaşık 3,5 milyar TL harcanmışken, 2023'te bu miktar yaklaşık 8,5 milyar TL olmuştur. Kredilerde ise 2021 yılında yaklaşık 7 milyar TL harcanmışken, 2023'te yaklaşık 12,4 milyar TL harcanmıştır. Borç ve krediler için 2021'de toplam yaklaşık 10,5 milyar TL harcanıyorken 2023'te bu miktar yaklaşık 21 milyar TL'dir. Devletin öğrenci kredileri için harcadığı bütçenin burslar için harcanan bütçeden fazla olması yükseköğretim öğrencilerine verilen kredinin yıllar içinde geri alınması sebebiyle dikkat edilmesi gereken bir konu olarak öne çıkmaktadır. Bu grafikte de görüldüğü üzere devletin kredi alan öğrencilere yönelik doğrudan bir harcaması bulunmuyor olmasına karşılık, burslar için ayrılan bütçenin oranı daha düşüktür. Bu konuda incelenmesi gereken bir başka veri ise, devletin burs ve krediler için bütçenin oransal olarak ne kadarını harcadığıdır.

[31] Bu grafikte yer alan bütçeler, yıl sonu harcanan bütçe miktarlarını göstermektedir.

Grafik 7. Yükseköğretim Burs ve Kredilerinin Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Devlet Bütçesi İçindeki Oranları

	2021	2022	2023
Burs Bakanlık Bütçesi İçinde	13,54%	10,61%	9,24%
Kredi Bakanlık Bütçesi İçinde	26,80%	17,18%	13,38%
Burs Devlet Bütçesi İçinde	0,35%	0,27%	0,23%
Kredi Devlet Bütçesi İçinde	0,69%	0,44%	0,33%

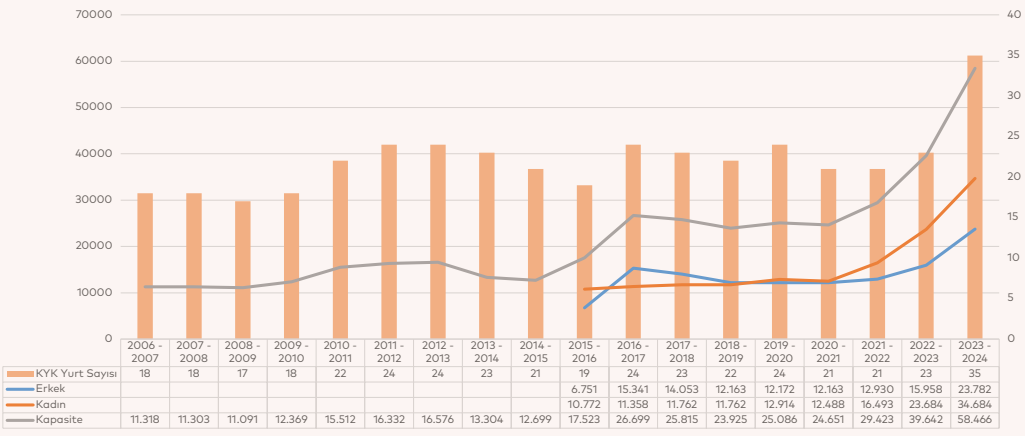
Kaynak: Gençlik ve Spor Bakanlığı Faaliyet Raporları, TÜİK

Burs ve kredi harcamaları Gençlik ve Spor Bakanlığının bütçesi içinde yer almaktadır. 2021 yılında bakanlığın bütçesinin %13,54'ü burslara harcanmışken, bu oran 2023'te %9,24'e düşmüştür. Krediler için bakıldığındaysa 2021'de bütçenin %26.80'i kredilere harcanıyorken, 2023'te bu oran yarı yarıya azalmıştır. Aynı şekilde, devletin toplam harcamaları içindeki burs ve kredi oranları da azalmıştır. 2021 yılında %0,35 olan bütçe içindeki burs oranı 2023 yılında %0,23'e düşmüştür. Kredilerde ise %0,69 olan oran 2023'te %0,33'e gerilemiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bu verileri devletin burslar ve krediler için ayırdığı miktarın yıllar içerisinde azaldığı şeklinde yorumlamak mümkündür.

İstanbul'da Yer Alan KYK Yurtları

Türkiye'de olduğu gibi İstanbul'daki öğrencilerin temel haklarından biri olan barınma konusundaki esas sorumlu kurum Kredi ve Yurtlar Kurumu'dur.

Grafik 8. İstanbul'da Yıllara Göre KYK Yurt Sayısı ve Kapasitesi

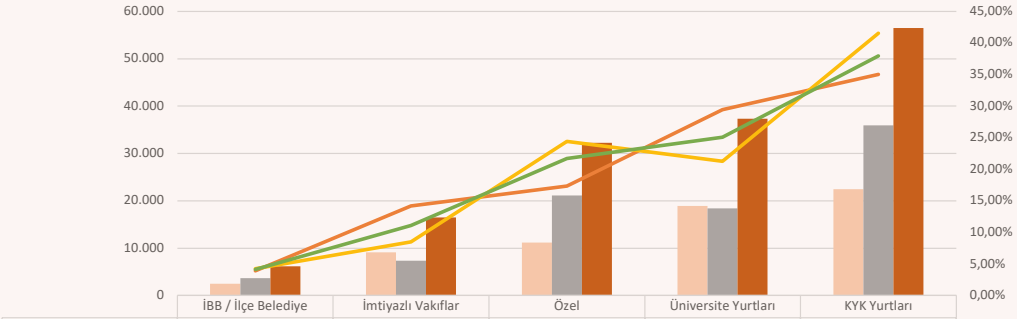

	2006 - 2007	2007 - 2008	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013	2013 - 2014	2014 - 2015	2015 - 2016	2016 - 2017	2017 - 2018	2018 - 2019	2019 - 2020	2020 - 2021	2021 - 2022	2022 - 2023	2023 - 2024
KYK Yurt Sayısı	18	18	17	18	22	24	24	23	21	19	24	23	22	24	21	21	23	35
Erkek										6.751	15.341	14.053	12.163	12.172	12.163	12.930	15.958	23.782
Kadın										10.772	11.358	11.762	11.762	12.914	12.488	16.493	23.684	34.684
Kapasite	11.318	11.303	11.091	12.369	15.512	16.332	16.576	13.304	12.699	17.523	26.699	25.815	23.925	25.086	24.651	29.423	39.642	58.466

Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri

2006-2007 eğitim öğretim yılında 18 olan İstanbul'daki KYK yurt sayısının kapasitesi 11.318'dir. 2022-2023 eğitim öğretim yılında 23 olan KYK yurt sayısı son bir yılda açılan 12 yurtla beraber 35'e çıkmıştır. İstanbul'daki KYK yurt kapasitesi ise, 23.782 erkek, 34.684'ü kadın olmak üzere toplamda 58.466 olmuştur. KYK yurt sayısındaki artış yine hızla artan öğrenci nüfusuyla beraber değerlendirildiğinde yurt sayısındaki artışın öğrenci sayısı ile paralel ilerlemediği, dolayısıyla öğrenciler için yetersiz kaldığı görülmektedir. KYK yurtlarının yetersiz olduğu bu durumda, İstanbul'daki diğer yurt türlerine de odaklanmak gerekmektedir.

Grafik 9. İstanbul'daki Öğrenci Yurtlarının Cinsiyetlere ve Yurt Türlerine Göre 2024 Yılı Kapasiteleri

	İBB / İlçe Belediye	İmtiyazlı Vakıflar	Özel	Üniversite Yurtları	KYK Yurtları
Erkek Kapasite	2.530	9.119	11.159	18.926	22.498
Kadın Kapasite	3.678	7.359	21.116	18.422	35.968
Toplam Kapasite	6.208	16.478	32.275	37.348	56.466
Erkek Kapasite Oranı	3,94%	14,20%	17,37%	29,47%	35,03%
Kadın Kapasite Oranı	4,25%	8,50%	24,40%	21,29%	41,56%
Toplam Kapasite Oranı	4,17%	11,08%	21,69%	25,10%	37,95%

Kaynak: Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim İstatistikleri

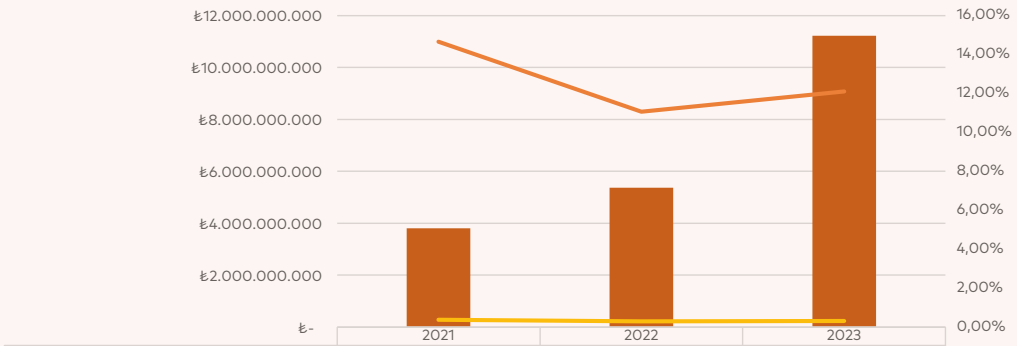
İstanbul'da bulunan yurtlar KYK yurtlarına ek olarak üniversitelere ait yurtlar, özel yurtlar, İBB'ye ve bazı ilçe belediyelerine ait yurtlar ve son olarak bazı imtiyazlı vakıflara ait yurtlar olmak üzere çeşitli şekillerde gruplandırılabilir. İstanbul'da en fazla kapasiteye sahip olan yurtların KYK yurtları olduğu görülmektedir. KYK yurtlarını üniversite yurtları, özel yurtlar, imtiyazlı vakıflara ait yurtlar ve İBB ile bazı ilçe belediyelerine ait yurtlar takip etmektedir.

Her ne kadar yurt sayısında artış olsa da üniversite öğrencilerinin barınma ihtiyacının KYK tarafından yeterince karşılanamıyor oluşu, temel bir hak olan barınmanın özel sektör tarafından karşılanmasına alan açmakta ve bir temel hakkın kâr amacı olarak görülmesine sebep olmaktadır. Özel sektöre ek olarak bazı imtiyazlı vakıfların da öğrencilerin barınma ihtiyacını karşıladıkları bilinmektedir. İmtiyazlı vakıflar ve yurtları ile ilgili çeşitli tartışmalar gündemde yer almıştır. Grafik 9'da da göründüğü gibi İstanbul'daki toplam üniversite yurdu kapasitesinin %11,08'i bu imtiyazlı vakıflara ait yurtlara aittir. Bu oran cinsiyet bazlı incelendiğinde erkeklerde %14,20'ye çıkmakta; kadınlarda ise %8,50'ye düşmektedir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Devlet Bütçesi İçerisinde Yurtların Yeri

Bazı imtiyazlı vakıflara ve özel sektöre bırakılan üniversite öğrencilerinin barınma sorununun çözümü, Gençlik ve Spor Bakanlığı ile devlet bütçesi bağlamında da incelenmesi önemlidir. KYK yurtları için ayrılan bütçenin genel bütçe içindeki payı ve yıllar içindeki değişimini, yurt sorununun bir bütçe sorunundan çok, kaynakların hangi kalemlere ayrılacağına dair bir tercih sorunu olduğu şeklinde yorumlamak mümkündür.

Grafik 10. Yurt Yapımı ve Kiralaması İçin Harcanan Bütçe ve Bütçenin Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Devlet Bütçesi İçerisindeki Oranı

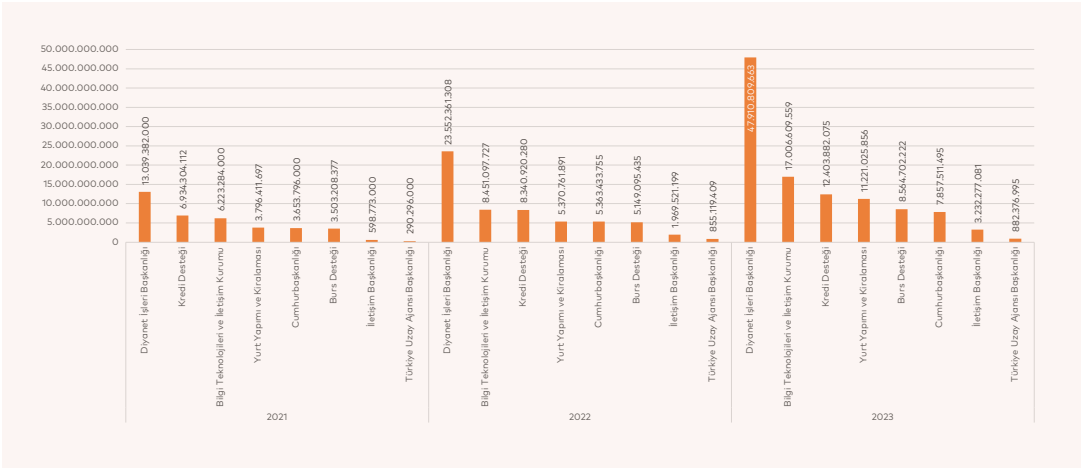
	2021	2022	2023
Yurt Yapımı ve Kiralaması için Harcanan Miktar	₺3.796.411.697	₺5.370.761.891	₺11.221.025.856
Yurt Yapımı ve Kiralaması için Ayrılan Bütçenin Bakanlık Bütçesindeki Oranı	14,67%	11,06%	12,10%
Yurt Yapımı ve Kiralaması için Ayrılan Bütçenin Devlet Bütçesindeki Oranı	0,38%	0,29%	0,30%

Kaynak: Gençlik ve Spor Bakanlığı Faaliyet Raporları

2021 yılında yaklaşık 3,8 milyar TL yurt yapımı ve kiralanması için harcanırken, 2023 yılında bu miktar yaklaşık 11,2 milyar TL'ye yükselmiştir. Ancak bu yükseliş hem Gençlik ve Spor Bakanlığının hem de devletin bütçesinde oransal olarak görülmemektedir. 2021 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığının bütçesinin %14,67'si yurt yapımı ve kiralanmasına ayrılmışken bu oran 2022 yılında %11,06'ya düşmüş, ardından 2023 yılında %12,10'a yükselmiştir. Devlet bütçesine bakıldığında ise 2021 yılında oransal olarak %0,38 olan yurt yapım ve kiralanması harcaması 2023 yılında %0,30'a düşmüştür. Bu verilerin ışığında devletin yurt yapımı için ayırdığı bütçenin son üç yıl zarfında dahi bir düşüş yaşadığı görülebilmektedir.

Hem burs ve kredi desteği hem de yurt yapım ve kiralanması için harcanan miktarlar devletin yaptığı diğer bazı harcamalarla karşılaştırıldığında, üniversite öğrencilerinin temel ihtiyaçlarının yeterince dikkate alındığını söylemek güçtür.

Grafik 11. Seçili Kurumların ve Seçili Harcama Kalemlerin Yıllar İçindeki Değişimi[32]

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü

Grafikte de görüldüğü gibi, seçilen bazı kurumların harcamaları ve yükseköğretim burs, kredi ve yurtları için harcanan miktarlar karşılaştırıldığında, yurt yetersizliği sorununun bir kaynak sorunundan ziyade elde olan kaynakların hangi kalemlere yönlendirildiği konusunda bir sorun olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin, 2021 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı için harcanan miktar yaklaşık 13 milyar TL iken, 2023 yılında bu miktar 3,5 kattan fazla artarak yaklaşık 48 milyar TL olmuştur. Seçilen diğer kurumların toplam harcamalarına bakıldığında ise 2021 yılında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Cumhurbaşkanlığı, İletişim Başkanlığı ve Türkiye Uzay Ajansı Başkanlığı'nın toplam harcamaları yaklaşık 12 milyar TL iken, 2023'e gelindiğinde bu miktar yaklaşık 29 milyar TL olmaktadır. Yurt yapım ve kiralama, burs ve krediler için harcanan miktarlarla karşılaştırıldığında, üniversite öğrencilerinin temel hakları için ayrılması gereken bütçenin nasıl artırılabileceği konusunda önemli çıkarımlar yapmak mümkün olmaktadır.

[32] Bu grafikte yer alan bütçeler, yıl sonu harcanan bütçe miktarlarını göstermektedir.

YÜKSEKÖĞRETİM VE BARINMANIN İSTANBUL'DAKİ MEKÂN İZDÜŞÜMÜ

İstanbul'da yer alan üniversitelerde okuyan öğrencilerin barınma sorununa ilişkin durum tespiti yapabilmek adına araştırma kapsamında üniversite yerleşkeleri, öğrenciler, yurtlar ve kiralık konut fiyatlarına yönelik mevcut durum analizlerine yer verilmiştir. Buna göre İstanbul'da yer alan devlet ve vakıf üniversiteleri ile vakıf meslek yüksek okullarının yer aldığı yerleşkeler, ilgili kurumların internet sayfalarından yapılan araştırmalar sonucunda belirlenerek veritabanına işlenmiştir.[33] YÖK Lisans[34] ve Önlisans Program Atlası'nda[35] üniversite ve bölüm bazlı, yıllık olarak İstanbul dışında ikameti olup kayıt yaptıran öğrenci sayıları paylaşılmaktadır. Barınma talebini yaklaşık olarak belirleyebilmek için YÖK'ün söz konusu sayfalarından üniversite/bölüm bazlı öğrenci sayılarının[36] dökümü yapılmıştır. Her bir üniversitede yer alan tüm bölümlerin hangi yerleşkelerde olduğu üniversitelerin internet sayfaları aracılığı ile belirlenerek Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ortamında tüm bu veriler öğrenci sayıları ile eşleştirilerek veritabanına aktarılmıştır.

İstanbul'da güncel durumda aktif olarak öğrenci alımı yapan toplam 58[37] üniversite/meslek yüksekokuluna ilişkin olarak yapılan araştırmalar sonucunda, 31 ilçe sınırı içinde söz konusu kurumlara ait toplam 173 yerleşke olduğu belirlenmiştir. Sayı olarak yerleşkelerin %31,8'i devlet, %65,9'u vakıf, %2,3'ü ise vakıf meslek yüksekokullarına aittir. Yerleşkeler sayıca Beyoğlu, Fatih, Sarıyer, Şişli, Beşiktaş ve Üsküdar ilçelerinde öne çıkmaktadır (Grafik 12).

[33] Merkezi İstanbul'da olması sebebiyle sistemde İstanbul olarak görünen İTÜ KKTC Yerleşkesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi'nin İstanbul dışındaki çeşitli fakülteleri vb. yerleşke/kampüs ve/veya bölümler, hesaplama dışı bırakılmıştır.

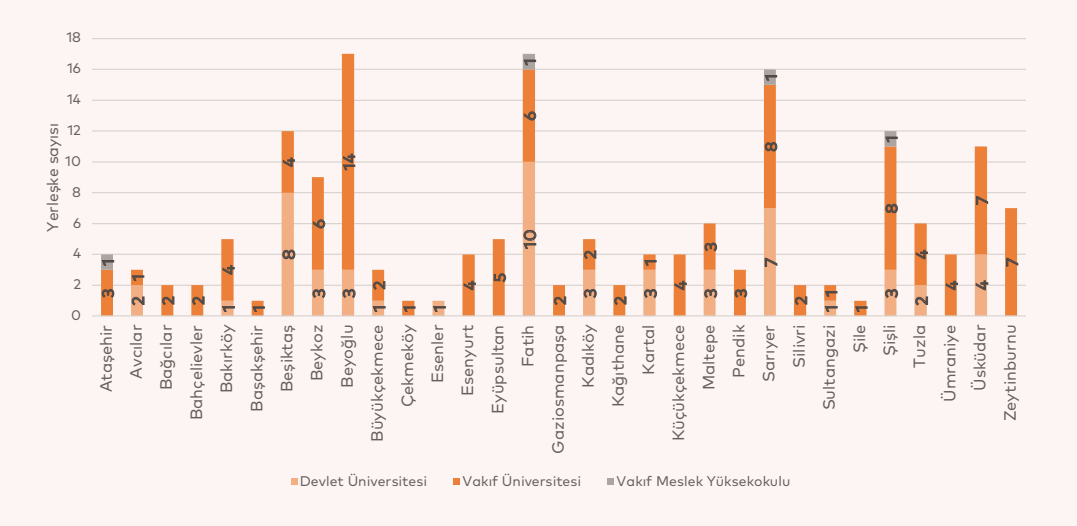
[34] YÖK. (2024). Lisans Atlası. Erişim adresi https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php Erişim tarihi: 05.10.2024

[35] YÖK. (2024). Önlisans Atlası. Erişim adresi https://yokatlas.yok.gov.tr/onlisans-anasayfa.php Erişim tarihi: 05.10.2024

[36] Öğrenci sayıları belirlenirken, yasal öğrenim sürelerine ek olarak bir yıl yabancı dil hazırlık sınıfı okuma olasılıkları göz önünde bulundurularak lisans öğrencileri için 2019-2023 yılları için beş yıl; önlisans öğrencilerinde 2021-2023 yılları için üç yıl normal örgün öğretim ve ikinci örgün öğretime kayıt yaptıran öğrenci sayıları üzerinden hesaplamalar gerçekleştirilmiştir. İstanbul dışından gelen öğrencilerin hesaplamasını yapabilmek için belirtilen öğrenci sayıları yıl bazlı olarak çıkarılmış olup, öğrencilerin kayıt yaptırdıktan sonra eğitimine devam etmemiş olması ve dolayısı ile hesaplanan rakamların daha düşük olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

[37] YÖK'e bağlı ve aktif olarak öğrenci alımı yapan üniversiteler baz alınmıştır. Çalışma kapsamında hesaplamalarda öğrenci alımı yapmayan Türkiye Uluslararası İslam, Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi ile Bakanlık Bağlantılı Yükseköğretim Kurumu olan Milli Savunma Üniversitesi dahil edilmemiştir.

Grafik 12. İstanbul'da Aktif Öğrenci Alımı Yapan Yükseköğretim Kurumlarının İlçe Bazlı Yerleşke Sayıları

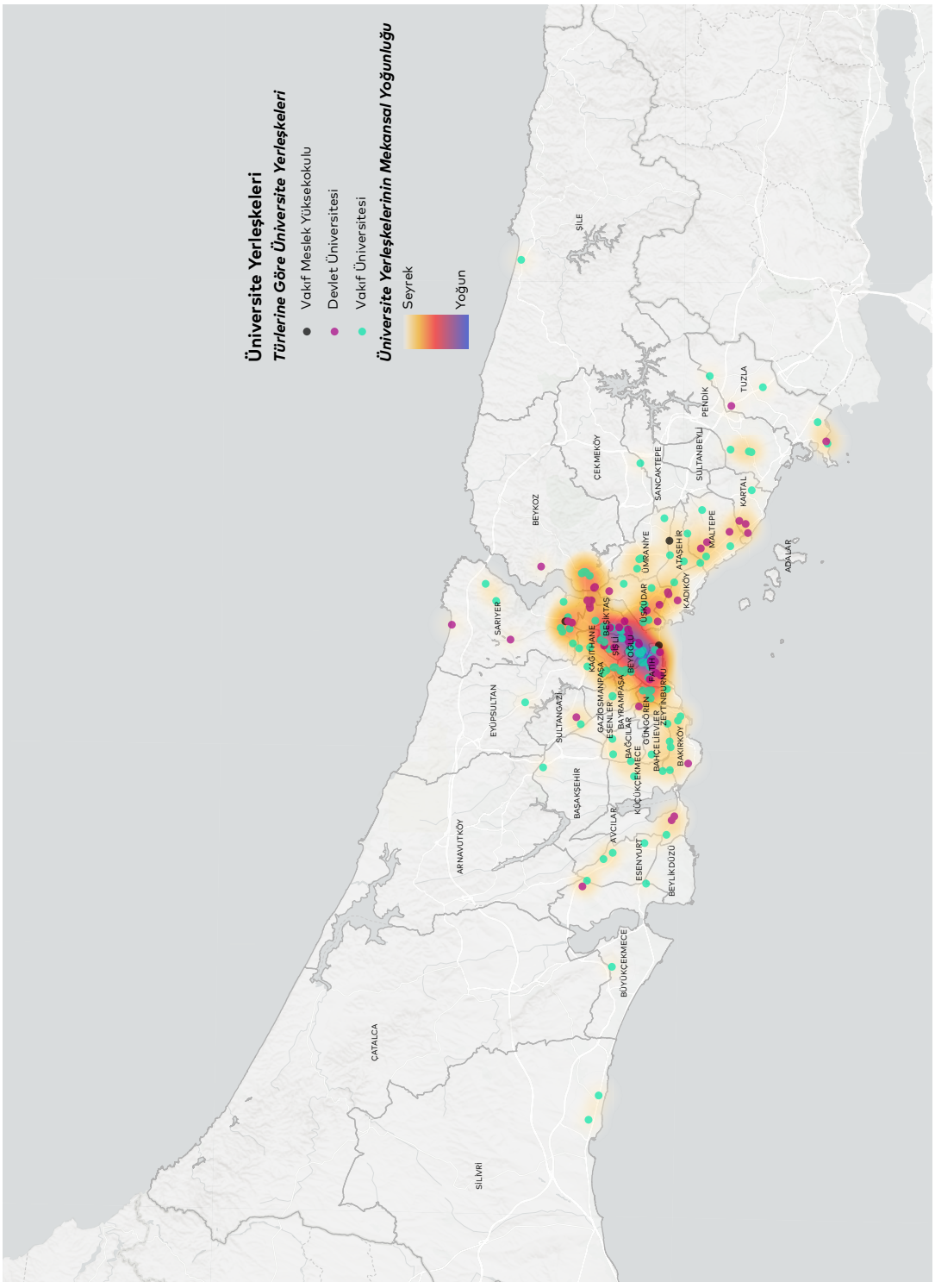

Not: Çalışma kapsamında edinilen veriler[38] ışığında İPA tarafından hazırlanmıştır.

İstanbul genelinde yükseköğretim kurumlarına ait yerleşkelerin mekânsal konumlarına göre yoğunluk analizi yapılarak hazırlanan Harita 1 yerleşkelerin Fatih, Beyoğlu, Şişli, Beşiktaş ilçeleri boyunca bir hat şeklinde yoğunlaştığını göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin barınma ihtiyacı kapsamında yerleşkelerde yer alan öğrenci sayıları ile ağırlıklandırılarak hazırlanan Harita 2'de ise Beşiktaş, Fatih ve Maltepe ilçelerinde yer alan yerleşkelerin İstanbul dışından gelen öğrenci sayısı bakımından yoğunluk oluşturduğu görülmektedir.

[38] Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi'nden İstanbul'da yer alan ve aktif öğrenci alımı yapan devlet üniversiteleri, vakıf üniversiteleri ve vakıf meslek yüksekokulları verileri kullanılmıştır. Yerleşke sayıları ve konumları İstanbul'da yer alan yükseköğretim kurumlarının internet sayfalarından yapılan araştırmalar sonucunda derlenmiştir.

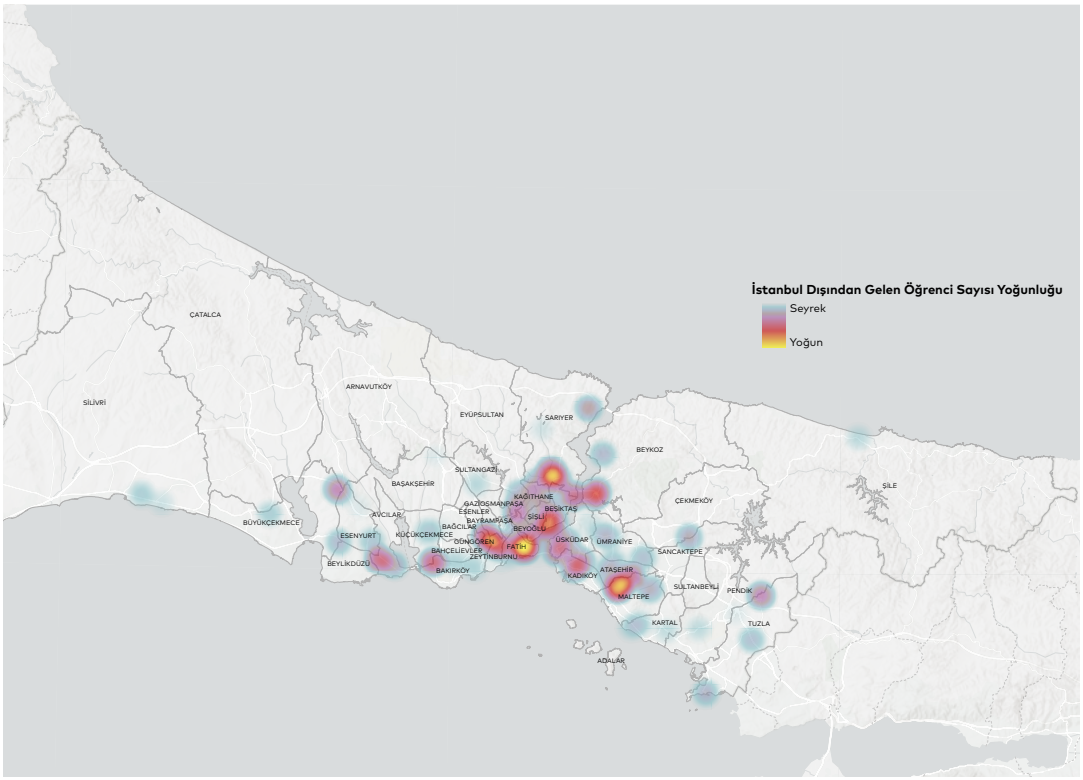
Harita 1. İstanbul'da Yer Alan Üniversite Yerleşkelerinin Mekânsal Dağılımı

Not: Çalışma kapsamında edinilen veriler[39] ışığında İPA tarafından hazırlanmıştır.

[39] İBB Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı tarafından hazırlanan POİ verileri, Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi verileri ve üniversitelerin internet sayfalarında yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen veriler kullanılmıştır.

Harita 2. İstanbul dışından gelen öğrencilerin yoğunlaştığı üniversite yerleşkeleri

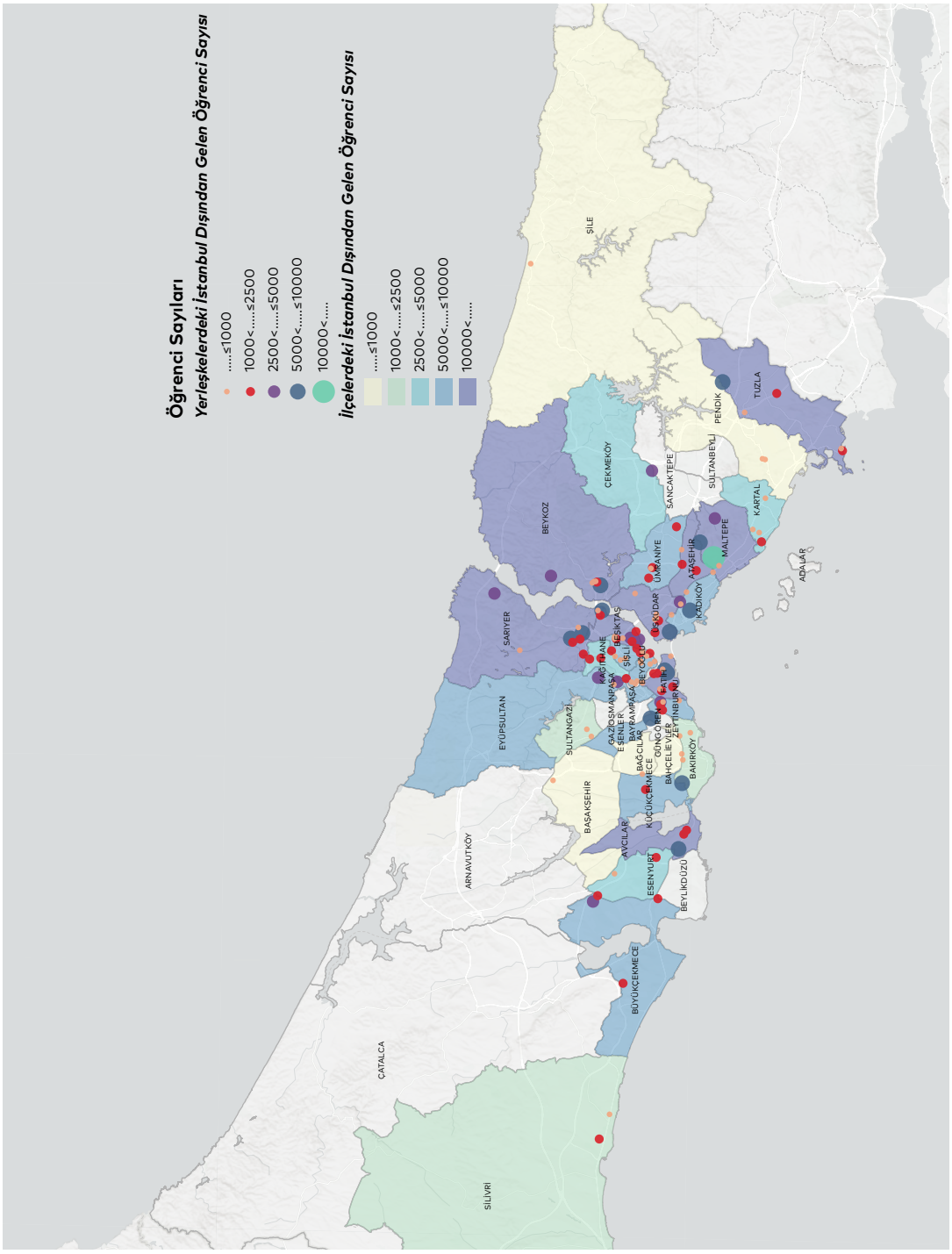
Not: Çalışma kapsamında edinilen veriler[40] ışığında İPA tarafından hazırlanmıştır.

Barınma sorunu kapsamında ikinci olarak, İstanbul'da yükseköğretim için İstanbul ili dışından gelen öğrenci sayıları belirlenmiştir. Üniversite ve meslek yüksek okullarının İstanbul dışından gelen öğrecilerin kampüs/yerleşke ve ilçe bazlı dağılımı CBS ortamında analiz edilerek barınma ihtiyacının yoğunlaştığı bölgelerin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Üniversite kampüsleri veya yerleşkeleri ve ilçelere göre İstanbul dışından gelen öğrenci sayılarının dağılımı Harita 3'te özetlenmektedir. Buna göre İstanbul dışından gelen öğrencilerin Anadolu Yakası'nda Tuzla, Maltepe, Ataşehir, Üsküdar, Beykoz; Avrupa Yakası'nda ise Avcılar, Küçükçekmece, Zeytinburnu, Fatih, Beşiktaş ve Sarıyer ilçelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Kampüs/yerleşke bazlı olarak ise Marmara Üniversitesi Recep Tayyip Erdoğan Maltepe Yerleşkesi başta olmak üzere, Yıldız Teknik Üniversitesi Davutpaşa Kampüsü, İstanbul Üniversitesi Beyazıt ve Laleli Kampüsleri, İstanbul Teknik Üniversitesi Ayazağa Kampüsü, Marmara Üniversitesi Göztepe Yerleşkesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Kampüsü ve Boğaziçi Üniversitesi Güney Yerleşkesi gibi köklü ve büyük devlet üniversitelerinin kampüsleri ile Aydın Üniversitesi, Gelişim Üniversitesi, Medipol Üniversitesi, Yeditepe Üniversitesi, Nişantaşı Üniversitesi ve Okan Üniversitesi gibi vakıf üniversitelerine ait kampüslerin İstanbul dışından gelen öğrenci sayıları bakımından öne çıktığı görülmektedir.

[40] Yerleşke bazlı öğrenci sayıları, YÖK Lisans ve Önlisans Program Atlası'nda üniversite ve bölüm bazlı, yıllık olarak İstanbul dışında ikameti olup kayıt yaptıran öğrenci sayıları üzerinden, yasal öğrenim sürelerine ek olarak bir yıl yabancı dil hazırlık sınıfı okuma olasılıkları göz önünde bulundurularak lisans öğrencileri için 2019-2023 yıllarını kapsayan beş yıl; önlisans öğrencilerinde 2021-2023 yıllarını kapsayan üç yıl normal örgün öğretim ve ikinci örgün öğretime kayıt yaptıran öğrenci sayıları ile hesaplanmıştır.

Harita 3. Üniversite yerleşkeleri ve ilçelere göre İstanbul dışından gelen öğrenci sayılarının dağılımı

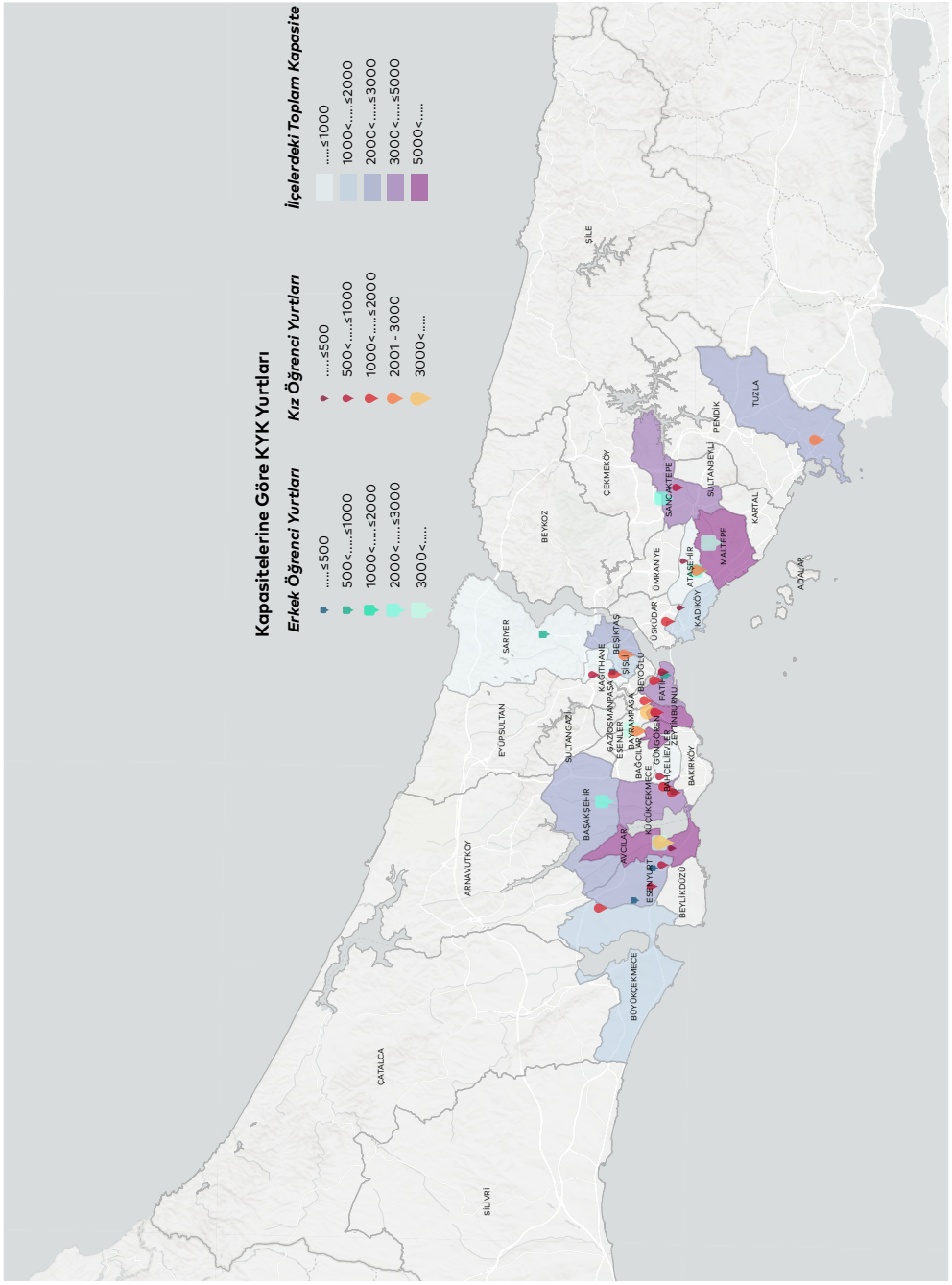

Not: Çalışma kapsamında edinilen veriler[41] ışığında İPA tarafından hazırlanmıştır.

[41] Yerleşke bazlı öğrenci sayıları, YÖK Lisans ve Önlisans Program Atlası'nda üniversite ve bölüm bazlı, yıllık olarak İstanbul dışında ikameti olup kayıt yaptıran öğrenci sayıları üzerinden, yasal öğrenim sürelerine ek olarak bir yıl yabancı dil hazırlık sınıfı okuma olasılıkları göz önünde bulundurularak lisans öğrencileri için 2019-2023 yıllarını kapsayan beş yıl; önlisans öğrencilerinde 2021-2023 yıllarını kapsayan üç yıl normal örgün öğretim ve ikinci örgün öğretime kayıt yaptıran öğrenci sayıları ile hesaplanmıştır.

Üniversite öğrencilerinin barınması kapsamında öne çıkan yurtlara yönelik olarak KYK yurtları ile Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı özel yurtların dökümü çıkartılarak, adres bilgilerinden mekânsal konumları belirlenmiş, cinsiyet bazlı olarak kapasiteleri çıkartılarak CBS ortamına aktarılmıştır. KYK yurtlarının ilçe bazlı toplam kapasiteleri ve konum bazlı cinsiyete göre kapasiteleri ayrı olarak incelendiğinde Avcılar, Güngören, Zeytinburnu ve Maltepe ilçelerinin öne çıktığı görülmektedir (Bkz. Harita 4).

Harita 4. KYK Yurtlarının Kapasiteleri

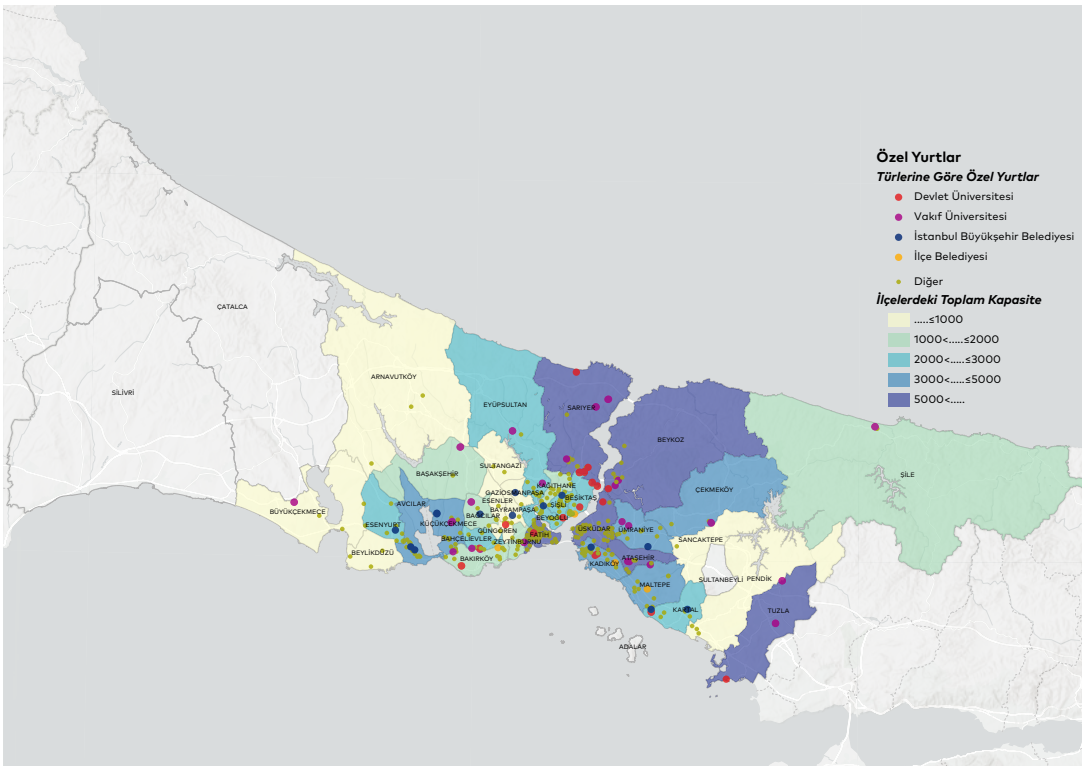

Not: Çalışma kapsamında edinilen veriler[42] ışığında İPA tarafından hazırlanmıştır.

[42] Kredi Yurtlar Kurumu resmi internet sayfasında yer alan bilgiler ve Milli Eğitim İstatistikleri verileri kullanılmıştır.

Yükseköğretim öğrencilerine barınma açısından bir alternatif oluşturan özel yurtların İstanbul'daki mekânsal dağılımlarının incelendiği Harita 5, kadın ve erkek olmak üzere özel yurtların toplam kapasiteleri bakımından Sarıyer, Fatih, Ataşehir, Tuzla, Üsküdar ve Beykoz ilçelerinde öne çıktığını göstermektedir. Devlet üniversitelerine ait özel yurtların İstanbul'un çeşitli ilçelerinde olduğu gözlenirken, İTÜ Ayazağa Kampüsü ile Boğaziçi Üniversitesi'nin Hisarüstü ve Kuzey Kampüsü'nde devlet üniversitesi yurtları mekânsal olarak yoğunlaşmaktadır. Öte yandan bazı vakıf üniversitelerine ait yurtların varlığı İstanbul'un çeşitli ilçelerinde görülmektedir. Son yıllarda, üniversite öğrencilerinin maruz kaldığı barınma krizine bir çözüm üretmek amacıyla İBB ve ilçe belediyeleri tarafından açılan toplam 18 tane yurda İstanbul'un 14 ilçesinde üniversite öğrencilerinin yoğun olduğu bölgeler ve çevresinde rastlamak mümkündür. Bunların yanında bu kategorilerin dışında kalan özel yurtların ise Fatih, Kadıköy, Üsküdar, Şişli, Kağıthane, Avcılar ve Beşiktaş ilçelerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

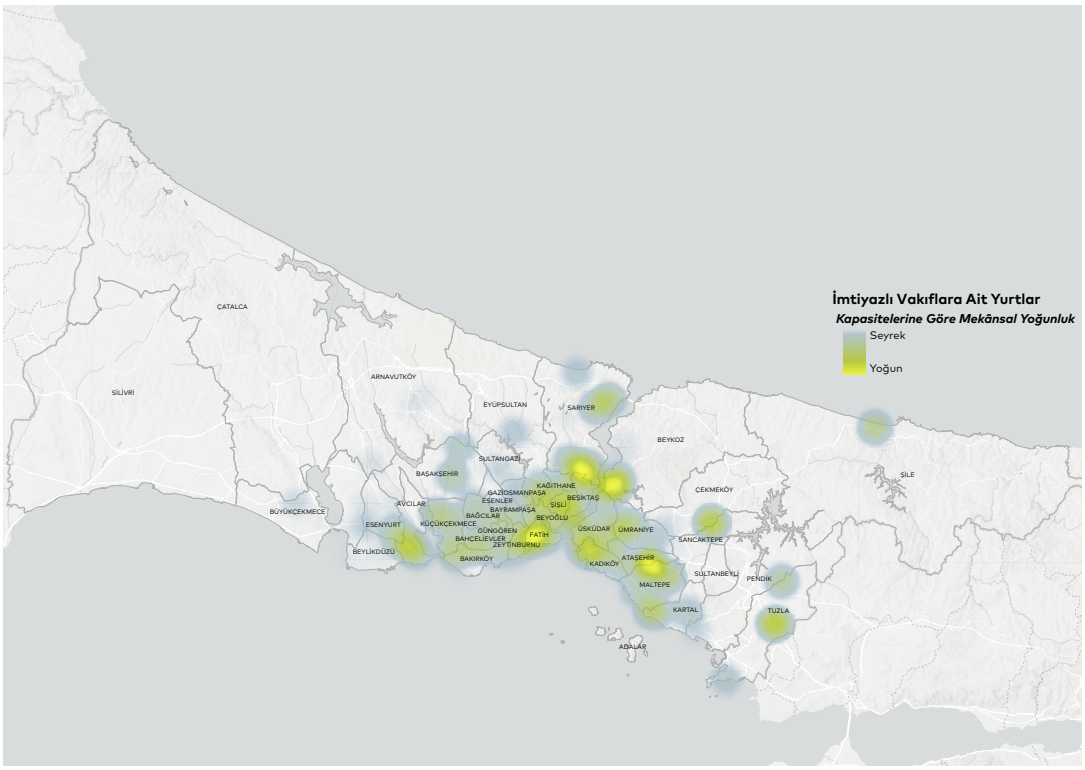
Harita 5. Türlerine Göre Özel Yurtlar ve Kapasiteleri

Not: Çalışma kapsamında edinilen veriler[43] ışığında İPA tarafından hazırlanmıştır.

[43] Gençlik ve Spor Bakanlığı resmi internet sayfası, Özel Barınma Hizmetleri sekmesinde yer alan İstanbul ilindeki özel yurtlar baz alınarak hesaplanmıştır.

Harita 6. İmtiyazlı Vakıflara Ait Yurtların Mekânsal Dağılımı

Not: Çalışma kapsamında İPA tarafından hazırlanmıştır.

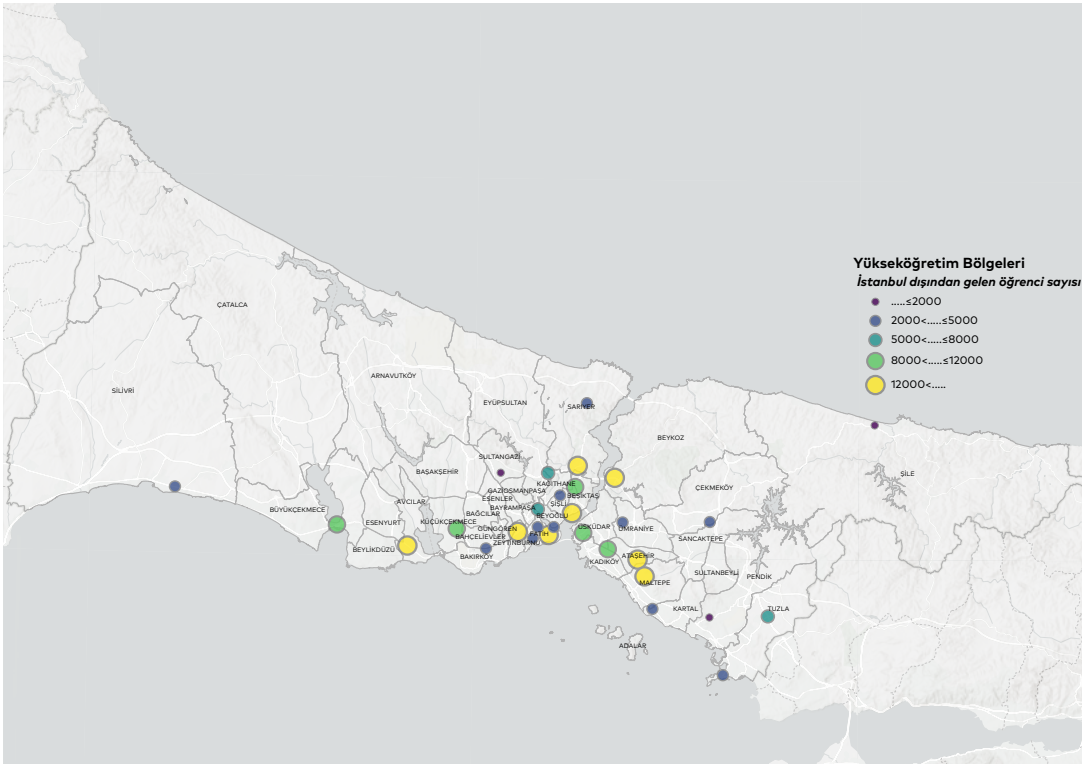
İmtiyazlı vakıfların Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı, İstanbul ilinde yer alan özel yurtlarının sayı olarak mekânsal olarak en çok Fatih ilçesinde yoğunlaştığı belirlenmiştir. Öte yandan söz konusu yurtların kapasiteleri üzerinden ağırlıklandırma yapılarak hazırlanan Harita 6 ise imtiyazlı vakıflara ait yurtların Fatih, Sarıyer ve Beykoz ilçelerinin güneyi, Ataşehir ve Maltepe sınırı ile Avcılar ilçesinde yoğunlaştığını göstermektedir.

İSTANBUL'DA YÜKSEKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN BARINMA İHTİYAÇLARINA YÖNELİK MEKÂNSAL DEĞERLENDİRME

İstanbul'da yer alan yükseköğretim kurumları, İstanbul dışından gelen öğrenci sayıları ve yurtlara yönelik yapılan çalışmalardan sonra, öğrencilerin barınma ihtiyaçlarının yoğunlaştığı bölgeler ve bu bölgelerdeki barınma imkanlarına yönelik analizler gerçekleştirilmiştir.

Bir önceki bölümde açıklandığı üzere, barınma ihtiyacı olduğu kabul edilen İstanbul dışından gelen öğrenciler, kayıt yaptırdıkları bölümler ve bölümlerin yer aldığı yükseköğretim yerleşkeleri ile bir arada ele alınmıştır. Yükseköğretim kurumlarına ait yerleşkelerin sayıca çokluğu ve İstanbul'un birçok yerine yayılmış olması sebebiyle, söz konusu yerleşkeler bölgesel olarak analiz edilmiştir. Bu kapsamda birbirine yakın konumda bulunan yerleşkeler üzerinden bölgeler ve her bir bölgede İstanbul dışından gelen öğrenci sayıları belirlenmiştir.

Harita 7. Yükseköğretim Bölgeleri ve İstanbul Dışından Gelen Öğrenci Sayıları

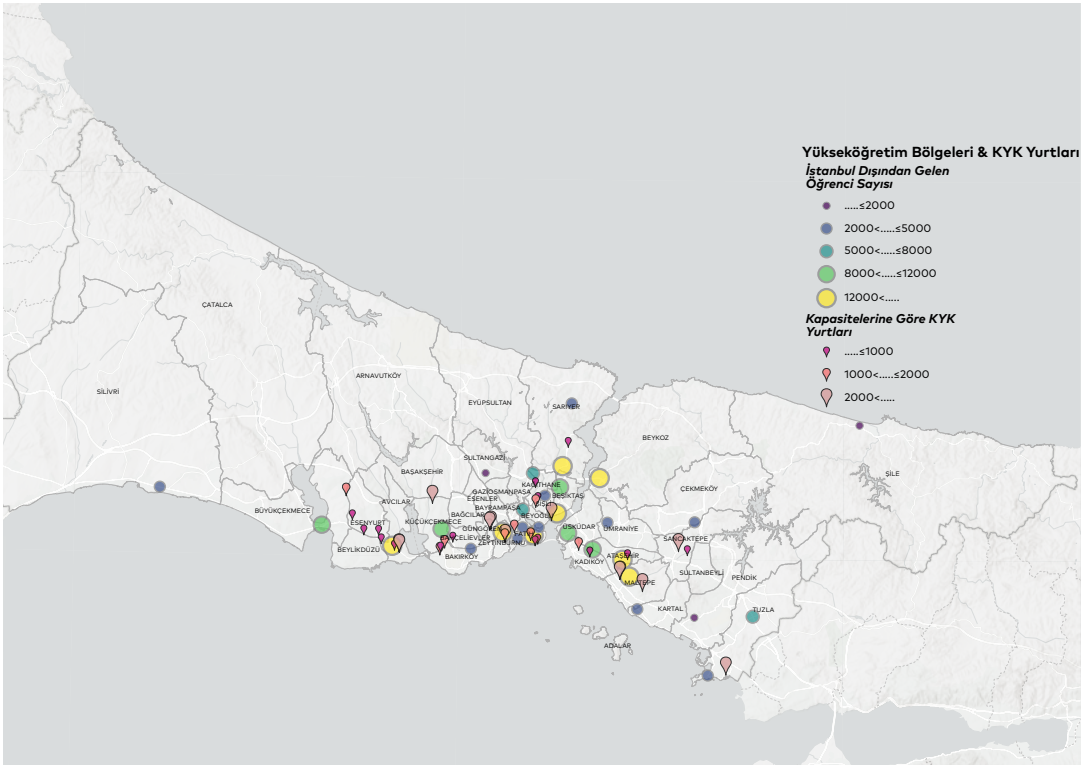

Not: Çalışma kapsamında edinilen veriler ışığında İPA tarafından hazırlanmıştır.

Harita 7, farklı yükseköğretim kurumlarına ait yerleşkelerin konumlarına göre İstanbul genelinde belirlenen toplam 30 tane bölgeyi ve her bir bölgeye düşen İstanbul dışından gelen öğrenci sayısını göstermektedir. Yapılan hesaplamalar sonucunda öğrencilerin Maslak, Cevizlibağ, Kayışdağı, Ataşehir, Beşiktaş Merkez, Vezneciler, Kavacık-Beykoz ve Avcılar bölgelerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Yükseköğretim öğrencilerinin barınması kapsamında ilk seçeneklerden olan KYK yurtlarının ise İstanbul dışından gelen öğrenci sayısı ve bu öğrencilerin eğitim aldıkları üniversitelerin konumları göz önünde bulundurularak yoğunlaştığı bölgeler ele alındığında, gerek konum bakımından gerekse de kapasite bakımından talebi karşılayabilecek seviyede olmadığı değerlendirilmektedir (Bkz. Harita 8). İstanbul genelinde yer alan KYK yurtlarının toplam kapasitesi, lisans ve önlisans öğrencileri olmak üzere İstanbul dışından gelen öğrenci sayısının yaklaşık olarak %26'sını; sadece lisans öğrencileri dikkate alındığında ise bile yaklaşık olarak %31'ini karşılayabilmektedir. Öte yandan bu durum öğrencinin eğitim görmekte olduğu kurumdan oldukça uzak bir mesafede bir KYK yurdunda kalması ve bunun da öğrenciye gerek zamansal gerekse de ekonomik anlamda ilave maliyetler çıkarması anlamına gelmektedir.

Harita 8. Bölgesel Olarak İstanbul Dışından Gelen Öğrenci Sayıları ve KYK Yurt Kapasiteleri

Not: Çalışma kapsamında edinilen veriler ışığında İPA tarafından hazırlanmıştır.

Öğrencilerin bir diğer barınma alternatifi olan özel yurtlara yönelik olarak ise seçilmiş bölgeler dahilinde ulaşılabilen özel yurtlar ile yapılan görüşmelerde fiyat bilgileri alınmış ve bölgeler için farklı oda seçeneklerinde ortalama oda fiyatları hesaplanmıştır.[44] Buna göre Tablo 1'de özetlendiği üzere özel yurt fiyatlarının en yüksek olduğu bölge Beyoğlu, Şişli ve Beşiktaş; en düşük olduğu bölge ise Avcılar ve Küçükçekmece olarak belirlenmiştir. Sonuçlar değerlendirildiğinde bir öğrencinin özel yurtta barınması durumunda ödemekle yükümlü olduğu en düşük tutar, Avcılar ve Küçükçekmece bölgesinde dört kişilik odada kalması durumunda 11.521 TL olarak hesaplanmıştır.

Tablo 1. Seçilmiş Bölgelerde Özel Yurtlara Ait Ortalama Ücretler

Seçilmiş Bölge	Tek Kişilik Oda	İki Kişilik Oda	Üç Kişilik Oda	Dört Kişilik Oda	Genel Ortalama
Beyoğlu-Şişli-Beşiktaş	**₺27.573**	**₺19.485**	**₺17.623**	**₺13.483**	**₺19.541**
Ataşehir-Üsküdar-Maltepe-Kadıköy	**₺23.154**	**₺17.937**	**₺15.094**	**₺13.565**	**₺17.437**
Fatih	**₺23.344**	**₺16.641**	**₺13.975**	**₺12.282**	**₺16.561**
Avcılar-Küçükçekmece	**₺21.300**	**₺15.000**	**₺13.150**	**₺11.521**	**₺15.243**

Not: İPA tarafından hazırlanan İstanbul'da Öğrenci Yaşam Maliyeti Araştırması 2024/2025 çalışması kapsamında yapılan araştırmalardan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Öğrencilerin öğrenim hayatlarında bir diğer barınma alternatifi ise bireysel olarak veya bir araya gelerek ortak ev kiralamaktır. Bu kapsamda, barınma alternatifleri göz önünde bulundurularak ortalama konut kiraları da incelenmiştir. Buna göre, bölgeleme çalışmaları sonrasında, bölge içinde yer alan yerleşkelerin yakın çevresindeki mahalleler baz alınarak konutların ortalama kiraları hesaplanmıştır. Konut kiraları mahalle bazlı olarak Eylül 2024 yılı için hesaplanan kiralık metrekare fiyatları ve mahallede yer alan konut sayıları üzerinden belirlenmiştir.

[44] Gençlik ve Spor Bakanlığı resmi internet sayfası, Özel Barınma Hizmetleri sekmesinde yer alan İstanbul ilindeki özel yurtlar baz alınarak hesaplanmıştır.

Tablo 1. Seçilmiş Bölgelerde Özel Yurtlara Ait Ortalama Ücretler

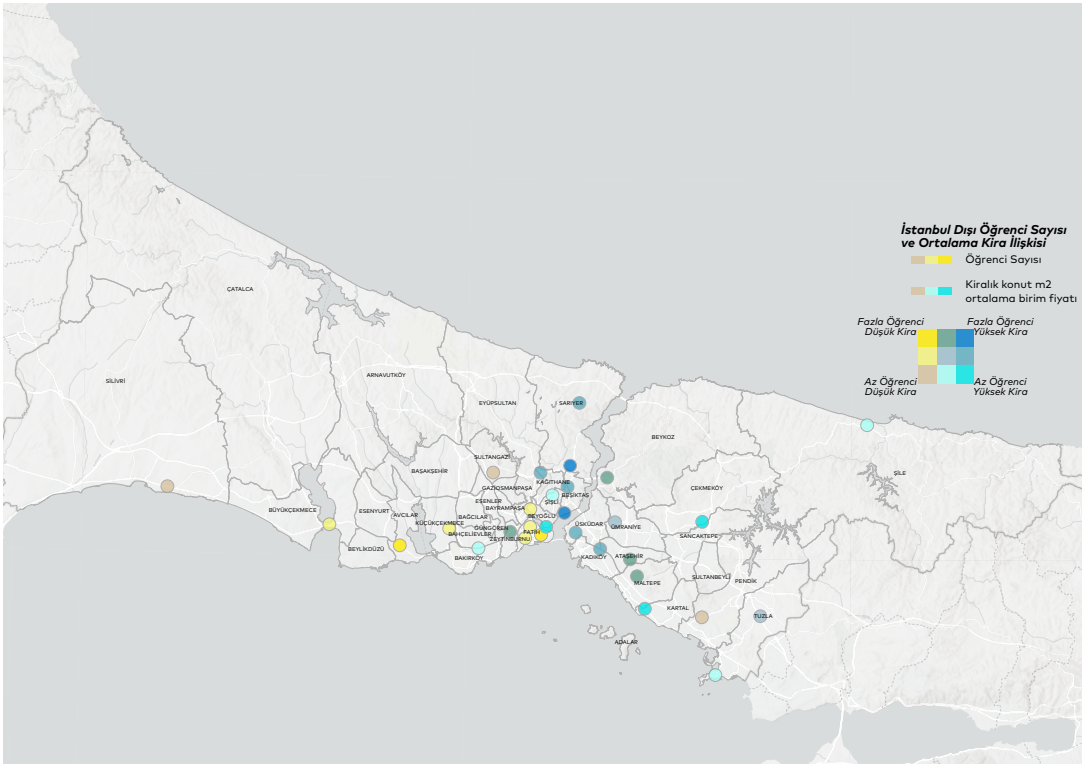
Küme	Bölgedeki mahalle sayısı	Ortalama Kira (Birim m²)
Levent	10	₺456,70
Maslak	9	₺413,47
Göztepe	16	₺391,62
Sarıyer-Zekeriyaköy	12	₺390,18
Beşiktaş Merkez	13	₺383,86
Karaköy	24	₺350,62
Hamidiye	8	₺344,64
Üsküdar	19	₺315,58
Maltepe-Cevizli	5	₺310,01
Çekmeköy-Sancaktepe	3	₺307,92
Şişli-Çağlayan	19	₺283,15
Cevizlibağ	5	₺282,61
Şile	5	₺278,67
Ataşehir	17	₺276,70
Kayışdağı	9	₺273,48
Tuzla Güney	2	₺263,07
Tuzla Kuzey	6	₺250,74
Beykoz-Kavacık	17	₺248,03
Ümraniye	19	₺247,07
Bahçelievler	13	₺227,07
Pendik	16	₺224,85
Balat	12	₺220,30
Vezneciler	33	₺220,29
Sütlüce	6	₺215,85
Sultangazi	13	₺213,67
Cerrahpaşa	11	₺213,65
Halkalı	10	₺193,32
Silivri	6	₺182,97
Büyükçekmece	17	₺160,43
Avcılar	12	₺151,69

Not: Çalışma kapsamında edinilen veriler[45] ışığında İPA tarafından hazırlanmıştır.

[45] Endeksa verilerinden yararlanılmıştır.

Kira fiyatlarının en yüksek olduğu bölgeler sırasıyla Maslak, Levent, Göztepe, Sarıyer-Zekeriyaköy ve Beşiktaş-Çarşı olarak öne çıkarken kiraların en düşük olduğu bölgeler sondan başa Avcılar, Büyükçekmece, Silivri, Halkalı ve Cerrahpaşa olarak belirlenmiştir. Tablo 2'de özetlendiği üzere üniversite yerleşkelerine göre belirlenen **üniversite bölgelerinin birim metrekare ortalama kira fiyatları hesaplandığında, üniversitelerin yakın çevrelerinde genel ortalamanın 263 TL** olduğu belirlenmiştir.[46] Buna göre yaklaşık 100 m²'lik bir ev kiralamak isteyen üç öğrencinin 26.000 TL'ye ev tutması durumunda, her bir öğrencinin yaklaşık olarak 8.600TL'ye yakın bir tutarı ev kirasına ödemesi gerekmektedir. Öte yandan, yoğun bir eğitim sürecine sahip olan öğrenciler eğitim gördükleri süre boyunca gerek ekonomik gerekse de zamansal sebeplerle (yolda zaman kaybetmemek, ulaşıma harcanan giderleri azaltmak vb.) öğrenim aldıkları kurumlara yakın çevrelerde ev tutmak isteyebilmektedir. Bu durumda, öğrenci sayısının fazla ve kiraların yüksek olduğu Maslak bölgesinde ev tutmak isteyen üç öğrenci için 100 m²'lik bir ev tutmanın bedeli ise ortalama 41.347 TL olup, bu da sadece kira için evi tutan her bir öğrencinin her ay ortalama 13.782 TL ayırması gerektiği anlamına gelmektedir. Öte yandan İPA tarafından hazırlanan Öğrenci Yaşam Maliyeti[47] çalışmasında da belirtildiği üzere, 2024 yılı için barınma ve ulaşım dışındaki diğer giderlerin de ortalama 9.432 TL tuttuğu göz önünde bulundurularak, Maslak bölgesindeki üniversitelerden birinde okuyan bir öğrencinin eğitim kurumuna yakın mesafede bir ev tutması için aylık ortalama 23.214 TL'yi gözden çıkarması gerekmektedir.

Harita 9. Bölgelerin Ortalama Kira Fiyatları ve Öğrenci Sayıları Karşılaştırması

Not: Çalışma kapsamında edinilen veriler ışığında İPA tarafından hazırlanmıştır.

[46] İPA tarafından İstanbul'da Öğrenci Yaşam Maliyeti Araştırması 2024/2025 Öğrenci kapsamında kullanılan veriler ile hesaplanmıştır. İki çalışmanın metodolojik farklılıklarından dolayı, bu çalışmada elde edilen ortalama kira bedeli sonuçları ile İstanbul'da Öğrenci Yaşam Maliyeti Araştırması 2024/2025 ortalama kira bedeli sonuçları arasında rakamsal olarak ufak farklılıklar olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

[47] İPA. (2024). İstanbul'da Öğrenci Yaşam Maliyeti Araştırması 2024/2025.

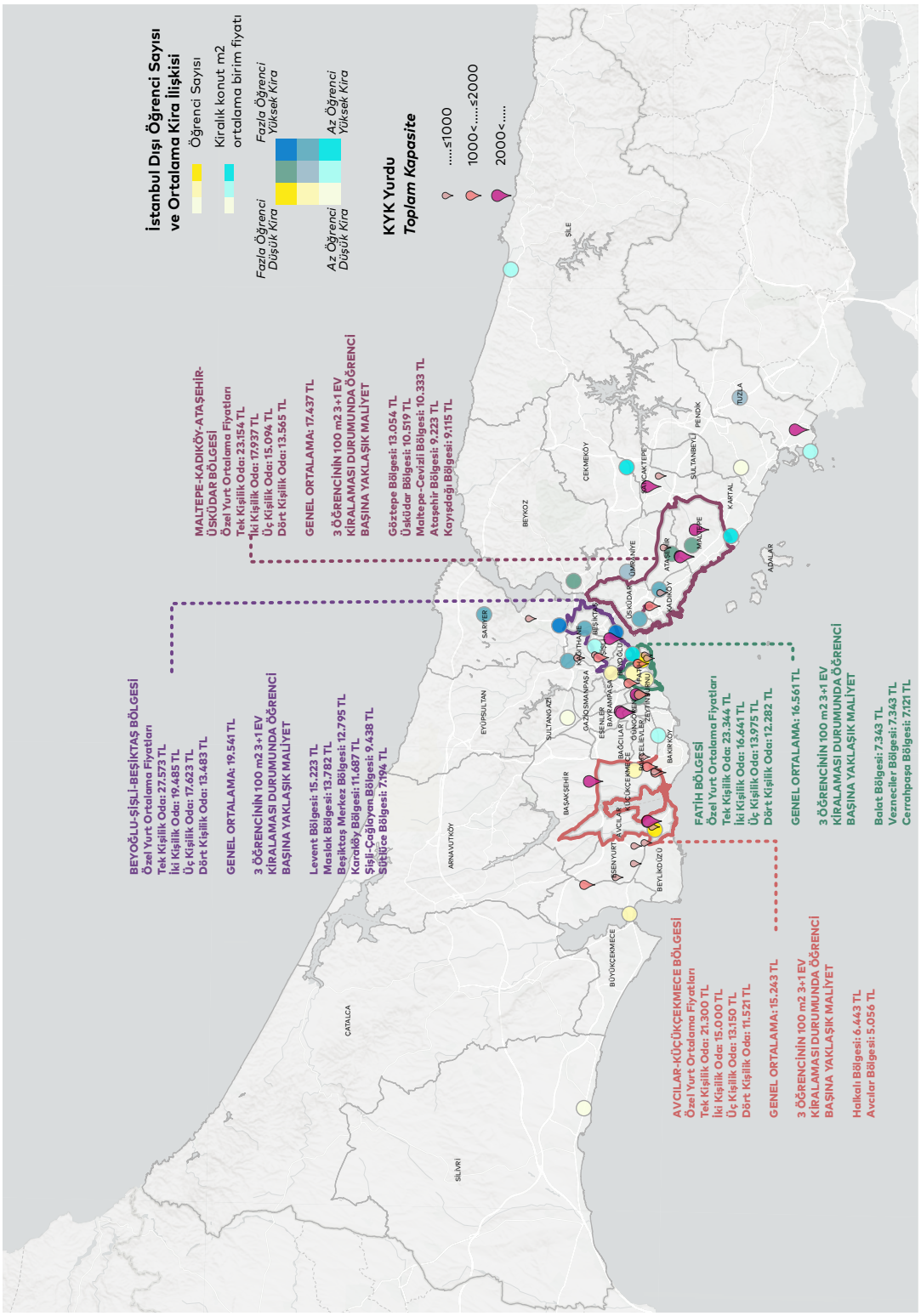
Bölgeler özelinde belirlenen ortalama kira fiyatları ile öğrenci sayıları Harita 9'da bir arada değerlendirilmektedir. Buna göre Harita 9'da görüldüğü üzere, İstanbul dışından gelen öğrenci sayısının fazla ve ortalama konut kiralarının oldukça yüksek olduğu bölgeler Beşiktaş-Merkez (383 TL/m²) ve Maslak (413 TL/m²) olarak belirlenmiştir. Silivri (182 TL/m²), Sultangazi (213 TL/m²) ve Pendik (224 TL/m²) hem öğrenci sayısının hem de ortalama kira fiyatlarının düşük olduğu bölgeler olarak öne çıkmaktadır. Öte yandan düşük öğrenci sayısına karşılık kiraların yüksek olduğu bölgeler Çekmeköy (307 TL/m²), Maltepe-Cevizli (310 TL/m²) ve Karaköy (350 TL/m²) olarak belirlenmiştir. Bunların yanında öğrenci sayısının yüksek ama kiraların düşük olduğu bölge ise Avcılar (151 TL/m²) ve Vezneciler (220 TL/m²) olarak belirlenmiştir.

Ataşehir, Kayışdağı, Kavacık-Beykoz ve Cevizlibağ bölgeleri öğrenci sayısının oldukça yüksek olmasının yanında kira fiyatlarının ortalamaya yakın olduğu; Levent, Sarıyer-Zekeriyaköy, Hamidiye, Üsküdar ve Göztepe-Kadıköy bölgeleri ise ortalamanın üstünde öğrenci sayılarına karşılık kiraların daha yüksek olduğu bölgeler olarak ortaya çıkmaktadır. Öte yandan Büyükçekmece, Halkalı, Sütlüce, Balat ve Cerrahpaşa bölgeleri ortalamaya yakın öğrenci sayılarının ve İstanbul geneline göre düşük kira bedellerinin olduğu bölgelerken; Ümraniye ve Tuzla-Kuzey bölgeleri ise ortalamaya yakın öğrenci sayılarının ve ortalama kira bedellerinin olduğu bölgeler olarak ortaya çıkmaktadır. Şile, Bahçelievler ve Şişli-Çağlayan bölgeleri ise düşük öğrenci sayıları ve kiraların ortalama seviyelerde olduğu bölgelerdir.

Sonuç olarak İstanbul dışından yükseköğrenim amacıyla gelen öğrencilerin barınma alternatiflerine yönelik gerçekleştirilen tüm analizler, gerek İstanbul genelinde gerekse de öğrenci sayısının diğer bölgelere kıyasla daha yüksek olduğu bölgelerde öğrencilerin maddi olarak öncelikli seçeneklerinden olan KYK yurtlarının kapasite bakımından talebi karşılayabilecek düzeyde olmadığını göstermektedir.

İstanbul dışından gelen öğrenci sayısının yoğun olduğu bölgelerde öğrencilerin özel yurtları tercih etmesi durumunda ise günümüz ekonomik koşullarına göre yüksek bedeller ödemesi gerektiği ortadadır. Öğrenci sayısının yüksek olduğu Avcılar-Küçükçekmece bölgesinde özel yurt için ortalama fiyat 15.243 TL bandında iken bu rakam Fatih bölgesi için ortalama 16.561 TL, Maltepe-Kadıköy-Üsküdar-Ataşehir bölgesi için ortalama 17.437 TL ve Beyoğlu-Şişli-Beşiktaş bölgesi için ortalama 19.541 TL olarak belirlenmiştir.

Harita 10. İstanbul Dışından Gelen Öğrenci Sayıları ve Barınma Seçenekleri

Not: Çalışma kapsamında edinilen veriler ışığında İPA tarafından hazırlanmıştır.

Üç öğrencinin bir araya gelerek üç odalı yaklaşık 100 m²'lik bir evi kiralamaları durumunda ise öğrenci başına maliyet, öğrenci sayısının fazla ve kiraların yüksek olduğu Maslak bölgesinde 13.782 TL, Beşiktaş Çarşı bölgesinde 12.795 TL, Üsküdar bölgesinde 10.519 TL, Göztepe bölgesinde 13.054 TL, Ataşehir bölgesinde 9.223 TL, Kayışdağı bölgesinde 9.115 TL ve Cevizlibağ bölgesinde 9.420 TL şeklinde belirlenmiştir. Üç öğrencinin bir araya gelerek üç odalı yaklaşık 100 m2'lik bir evi kiralamaları durumunda ise öğrenci başına maliyetin, öğrenci sayısının fazla ve kiraların düşük olduğu Avcılar bölgesinde 5.056 TL, Vezneciler bölgesinde ise 7.343 TL olduğu hesaplanmıştır.

Öğrenci başına özel yurt fiyatları ve ev kiralama fiyatları bir arada değerlendirildiğinde, öğrencilerin bir araya gelerek ev kiralama maliyetinin yurt ücretlerine kıyasla daha uygun olduğunu söylemek mümkündür. Ancak özel yurt ücretlerine yemeğin dahil olup olmaması durumunun, yeterli bilgi edinilemediğinden bu çalışmada göz ardı edildiği; dolayısı ile barınmanın özel yurt ve ev kiralama seçenekleri açısından daha detaylı veriler ile incelenmesi gerektiği unutulmamalıdır.

SONUÇ

Türkiye'de üniversite sayılarının hızla artması ve mevcut üniversite bölümlerinde yapılan kapasite artışları beraberinde öğrenci sayılarının da ciddi bir şekilde yükselmesine yol açmıştır. Barınma ile ilgili altyapının kentlerde mevcut olmaması, öğrenci sayısındaki hızlı artış beraberinde barınma krizini getirmiştir. Bölgesel üniversitelerin desteklenmemesi ve eğitim fırsatlarının daha dengeli dağıtılmaması barınma sorununu gün geçtikçe daha da derinleştirmekte ve üniversite öğrencilerinin barınma meselesini her geçen yıl daha kırılgan bir noktaya taşımaktadır. Büyük şehirlerde yoğun öğrenci talebi karşısında, mevcut yurt ve konut altyapısı bu ihtiyacı karşılayamaz duruma geldiğinden barınma sorunu daha etkili bir şekilde yaşanmaktadır.

İstanbul barınma sorunun en derin yaşandığı kentlerin başında gelmektedir. İstanbul'da hem öğrenci sayısında yaşanan artış hem de mevcut nüfus artışı göz önünde bulundurulduğunda öğrenciler için bu artışa paralel olarak yeterli sayıda, ücretsiz veya karşılanabilir bir ücrette yurt ve konut kapasitesi geliştirilemediği görülmektedir. İstanbul genelinde KYK'ya bağlı yurtlarda konaklama olanağı bulamayan öğrencilerin özel yurtlara, kiralık evlere ve imtiyazlı vakıf yurtlarına yönelmek zorunda kaldıkları görülmüştür. Son yıllarda özellikle İstanbul'da fiyat artışları fazlasıyla belirgin hale gelmiş ve bu artışlar özel yurt fiyatlarına ve ev kiralarına da yansımıştır. İstanbul'da barınma maliyetindeki bu artış ve artan yaşam maliyetleri ile öğrencilerin geçinme problemi ile karşı karşıya kaldıkları görülmüştür.

Öğrenciler konaklamak için genellikle devlete bağlı yurtları seçmektedir. Barınma sorununu devlet yurtları ile çözemeyen öğrenciler için barınmanın maliyeti gün geçtikçe artmaktadır. Türkiye'de yaşam maliyetlerinin her geçen gün artması ile birçok öğrenci konaklamak için en uygun seçenek olarak KYK yurtlarını görmektedir. KYK yurtlarının çoğu zaman yetersiz kalan kapasitesi öğrencileri çaresiz bırakmaktadır. KYK yurtlarında konaklama imkanı bulamayan öğrenciler konaklamak için özel yurtlara ve kiralık evlere yönelmektedir. Son yıllarda özel yurt fiyatlarında ve kiralık konut piyasasında meydana gelen artışlarla öğrenciler barınma maliyetlerini karşılamakta zorlanmakta, bazı öğrenciler eğitimlerini dondurmakta ve bazı öğrenciler de eğitim hayatlarına kalıcı olarak veda etmektedir. Yine bazı öğrencilerin ise eğitim hayatlarını sürdürebilmek için imtiyazlı vakıf yurtlarında konaklamak durumunda kaldıkları görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin barınma sorununu odağına alan bu araştırma neticesinde Türkiye ve İstanbul için oldukça önemli pek çok bulguya ulaşılmıştır. Barınma sorunu bireysel ve toplumsal açıdan değerlendirildiğinde bütüncül bir yaklaşımla ele alınma gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Barınma sorununun çözümü için özellikle merkezi yönetime büyük görevler düşmektedir. Bu bağlamda ilk olarak Gençlik ve Spor Bakanlığı bütçesinin barınma problemleri için yetersiz kaldığı görülmüş ve bakanlığa bağlı KYK yurtlarındaki problemler genel olarak ele alınmıştır. Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yurt yapımı ve kiralama faaliyetlerine bütçede ayrılan oranın yetersiz olduğu bulgusu-

na ulaşılmıştır. Yurt yapımının ve kiralama faaliyetlerinin daha etkin bir şekilde yapılabilmesi için devlet tarafından bütçede bu kaleme ayrılan oran artırılmalıdır. Yine bakanlık tarafından verilen KYK bursları ve kredi miktarlarının öğrencilerin giderlerini karşılamada yetersiz olduğu görülmektedir. Bu nedenle ilk olarak, burs ve kredi miktarına genel bütçede ayrılan payın oransal olarak artırılması gerekmektedir. Burs ve kredilerin dolar bazında değeri artırılmalı, bu şekilde kredi ve burs alan öğrencilerin alım gücü yükseltilmelidir. Merkezi yönetim yurtlarla öğrencilerin barınma sorununu çözmeli, çözemiyorsa da öğrencinin barınma sorununu en aza indirgemek için yeterli finansal desteği sağlamalıdır. Öğrencilerin barınma ihtiyacını karşılamak için bu kadar önemli bir kurumun yurtlarında da birçok sorunla karşılaşıldığı görülmüş ve bu sorunlar Sayıştay Başkanlığı ve TBMM Soru Önergelerinde de yerini bulmuştur. Gerekli iyileştirmeler yapılmadığı, öğrenci sayısı ile paralel yurt üretimi sağlanmadığı sürece öğrencilerin barınma sorununun tamamen çözülmesinin mümkün olmayacağı görülmektedir.

Yapılan araştırma neticesinde İstanbul'da da tıpkı Türkiye genelinde olduğu gibi yıl üniversite öğrencisi sayısının arttığı, bu artış karşısında KYK'ya bağlı yurtların niteliksel ve niceliksel açıdan yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırma kapsamında yapılan analizlerde İstanbul genelinde üniversite kampüslerinin dağınık bir biçimde konumlandıkları görülmektedir. Öte yandan KYK yurtlarının konumları değerlendirildiğinde, sınırlarında birçok üniversitenin yerleşkesi ve buna paralel olarak yüksek sayıda öğrenci olmasına rağmen Üsküdar, Ataşehir, Beykoz gibi ilçelerde KYK'ya ait herhangi bir yurt bulunmadığı görülmüştür. İstanbul'un çeşitli bölgelerine konumlanan KYK yurtlarında barınan ve farklı ilçelerde okumakta olan öğrenciler için bu durum ek ulaşım maliyeti de oluşturmaktadır. Öte yandan yoğun bir eğitim hayatından geçen öğrencilerin İstanbul gibi metropol bir şehirde farklı ilçeler arasında seyahat etmesi öğrencilerin zamanlarını da yolda geçirmelerine sebep olabilmektedir. Sonuç olarak üniversite öğrencileri çoğu zaman özel yurtlara ve kiralık evlere yönelmek durumunda kalmaktadır.

Ev kiralama veya özel yurtta kalmanın maliyetlerine yönelik olarak daha detaylı bilgiler ve veriler ile çalışmaların gerçekleştirilmesi gerekliliği göz önünde bulundurularak bu çalışma kapsamında yapılan analizler sonucunda öğrencilerin bir arada ev kiralamalarının maliyetinin kimi bölgelerde özel yurtta kalmanın maliyetine göre daha uygun olduğunu söylemek mümkündür. Ancak bu rakamlar günümüz ekonomik koşullarında yüksek olmakla birlikte öğrencilerin barınma dışındaki zorunlu maliyetleri de göz önünde bulundurulunca, İstanbul'da üniversite okumanın yüksek maliyetli olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak, yeterli gelire sahip olmayan öğrenciler kimi zaman okullarını dondurmakta veya eğitimlerini bırakmaktadır. Türkiye'de özellikle İstanbul'da öğrencilere, dar ve orta gelir grubuna yönelik uygun fiyatlı konut planlaması yapılması mevcut barınma sorununu çözmeye yönelik önerilere ek olarak üniversite öğrencileri için de iyi bir adım olacaktır. Eğitimde fırsat eşitliğinin etkin bir şekilde sağlanması için yurt konumlarının ve kapasitelerinin tekrardan gözden geçirilmesi oldukça önemlidir.

Barınma sorunu geleceğimizin güvencesi olan gençleri istedikleri üniversitede ve bölümde okuyamaz hale getirmektedir. Barınma sorununun getirdiği ekonomik yük ile öğrenciler maddi sıkıntı çekmekte ve birçok öğrencinin eğitim hayatına katılımı zorlaşmaktadır. Barınma sorunu ile öğrenciler güvenli ve uygun bir yaşam alanına sahip olamadıklarından derslerine odaklanamamakta ve akademik anlamda olumsuzluk yaşamaktadır. Artan kaygı seviyesinin öğrencinin hayatına olumsuz yansımaları olmaktadır. Yine barınma sorunu sosyal dışlanmaya neden olarak toplumsal aidiyeti de zedelemektedir. Barınmanın ihtiyaca uygun bir şekilde sağlanamaması kişilerde sağlık problemine neden olmaktadır. Kalabalık ve hijyenden uzak barınma koşulları birçok hastalığı da beraberinde getirmektedir. Barınma sorunu ile eğitimde eşitsizlik artmakta ve toplumsal adaletsizlik yaşanmaktadır. Herkesin eşit şartlarda barınma hakkına sahip olması toplumda sosyal adaletin tesis edilmesi için önem arz etmektedir. Sonuç olarak barınma sorununun çözülmesi hem bireylerin hem de toplumun genel refahı açısından kritik bir öneme sahip olmakla birlikte barınma sorununun çözümü eğitimden sağlığa kadar birçok alanda olumlu etki yaratacağından, toplumun sürdürülebilir gelişimi için fazlasıyla önem arz etmektedir. Bu nedenle bu konuda devletin aktif rol alması, kalıcı ve efektif politikalar geliştirmesi oldukça önemli olmaktadır.

İstanbul
Planlama
Ajansı